5

സമൂഹശാസ്ത്രപഠനം- ഗവേഷണരീതികൾ

DOING SOCIOLOGY- RESEARCH METHODS

E7J1V9

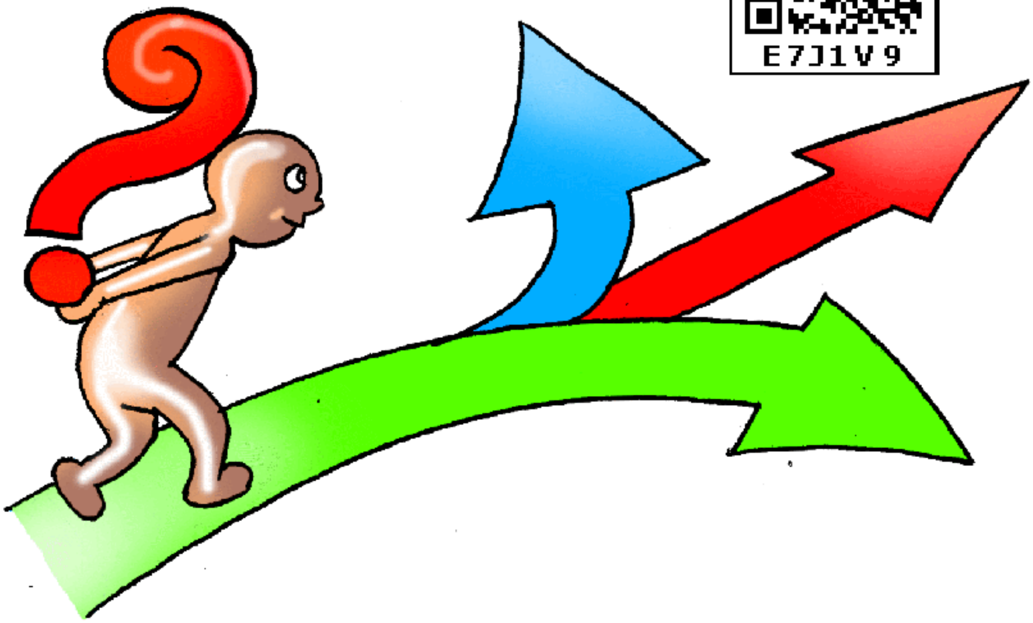

1

ആമുഖം

മറ്റുവിഷയങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച്, ഏറെപ്പേർക്കും സുപരിചിതമായ കാര്യങ്ങൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന സമൂഹശാസ്ത്രമെന്ന വിഷയത്തെ ശാസ്ത്രം എന്നു വിളിക്കുന്നതെന്തുകൊണ്ട് എന്ന് എപ്പോഴെങ്കിലും ചിന്തിച്ചിട്ടുണ്ടോ?

സാമൂഹികകൂട്ടായ്മകൾ (Social groups), സാമൂഹികസ്ഥാപനങ്ങൾ (Social institutions), നിയമങ്ങൾ (Law), ബന്ധങ്ങൾ (Relations) എന്നിവയെക്കുറിച്ചെല്ലാം സമൂഹത്തിൽ ജീവിക്കുന്ന ഓരോരുത്തർക്കും അനുഭവപരിജ്ഞാനമുണ്ട് എന്നിരിക്കെ, ഒരു സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞൻ സമൂഹത്തിലെ മറ്റ് അംഗങ്ങളിൽനിന്ന് എങ്ങനെയാണ് വ്യത്യസ്തനാകുന്നത്? എന്തുകൊണ്ടാണ് അദ്ദേഹത്തെ സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞൻ എന്നു വിളിക്കുന്നത്?

എല്ലാ ശാസ്ത്രങ്ങളിലെയും പോലെ സമൂഹ ശാസ്ത്രത്തിലും പഠനവിഷയത്തെ ക്കുറിച്ചുള്ള അറിവ് 'എങ്ങനെ നേടിയെടുത്തു'. അതിനുപയോഗിച്ച രീതി എന്താണ് എന്നുള്ള താണ് നിർണായകം. സമൂഹത്തെക്കുറിച്ച് മറ്റുള്ളവരേക്കാൾ എത്ര കൂടുതൽ അറിയാം, എന്തൊ ക്കെയറിയാം എന്നതിനേക്കാൾ ഒരു സമൂഹ ശാസ്ത്രജ്ഞ(ൻ)യെ സംബന്ധിച്ചിട ത്തോളം ഏതു രീതിയിലാണ് അറിവു നേടിയെടുത്തത് എന്നതാണ് പ്രാധാന്യ മർഹിക്കുന്ന കാര്യം.

മുൻപുള്ള അധ്യായങ്ങളിൽ ചർച്ചചെയ് തതു പോലെ സമൂഹശാസ്ത്രം താൽപ്പര്യം കാണിക്കുന്നത് ജനങ്ങളുടെ ജീവിതത്തിന്റെ നേരനുഭവങ്ങൾ (lived experience). കൂട്ടുകെട്ട്, മതം, വിപണിയിലെ വിലപേശൽ എന്നിങ്ങ നെയുള്ള സാമൂഹിക പ്രതിഭാസങ്ങളെക്കുറിച്ച് പഠിക്കുമ്പോൾ, സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞർ കൂടെനിൽക്കുന്ന വരെയും അതിലുൾപ്പെട്ട ജനങ്ങളെയും നിരീക്ഷണവിധേയമാക്കുന്നു. ഒപ്പം അവരുടെ അഭിപ്രായങ്ങളും തോന്നലു കളും അറിയാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. ഇതുവഴി പഠനവിധേയമാക്കുന്ന ജനങ്ങളുടെ കാഴ്ച പ്പാടുകളിലൂടെ ലോകത്തെ വീക്ഷിക്കാനാണ് സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞർ ശ്രമിക്കുന്നത്. ഉദാഹരണത്തിന്, വ്യത്യസ്ത സംസ്കാര ങ്ങളിൽ സുഹൃദ്ബന്ധങ്ങൾക്ക് കൽപ്പിക്കുന്ന പ്രാധാന്യം, ഒരു പ്രത്യേക ആചാരത്തിലോ അനുഷ്ഠാനത്തിലോ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന വ്യക്തിയിലുണ്ടാകുന്ന ചിന്ത, വിലപേശൽ നടത്തുന്ന കടയുടമയും ഉപഭോക്താവും തങ്ങളുടെ വാക്കുകളെയും ആംഗ്യങ്ങളെയും പരസ്പരം എങ്ങനെയാണ് വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നത് തുടങ്ങിയ കാര്യങ്ങളെല്ലാം സമൂഹശാസ്ത്ര പഠനത്തിലെ താൽപ്പര്യമേഖലകളാണ്. ഇത്തരം വിഷയങ്ങളെയെല്ലാം അതിലുൾപ്പെട്ട വരുടെയും അതിനു പുറത്തുള്ള വരുടെയും കാഴ്ചപ്പാടുകളിലൂടെ വിലയിരുത്തേണ്ടതാണ് എന്നുള്ളത് സമൂഹശാസ്ത്ര ഗവേഷണത്തിൽ കൈക്കൊള്ളേണ്ട 'പഠന രീതി'യുടെ പ്രാധാന്യം വർധിപ്പിക്കുന്നു.

II

രീതിശാസ്ത്രപരമായ ചില പ്രശ്നങ്ങൾ (Some Methodological issues)

രീതിയുടെ പഠനമാണ് രീതിശാസ്ത്രം (Methodology). ശാസ്ത്രീയ വിവരശേഖരണം ഏതെങ്കിലും ഒരു പ്രത്യേക രീതിയെയോ സാങ്കേതികതയെയോ പ്രക്രിയയെയോ മാത്രം ആശ്രയിച്ചു നിൽക്കുന്നതല്ല. ഇത്തരത്തിൽ ശാസ്ത്രീയമായ വിവരശേഖരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടു നേരിടുന്ന ബുദ്ധിമുട്ടുകളാണ് രീതിശാസ്ത്രപരമായ പ്രശ്നങ്ങൾ. ഓരോ പഠനശാഖയും തങ്ങൾക്ക് അനുയോജ്യമായ രീതികൾ വികസിപ്പിച്ചുകൊണ്ടാണ് നിലനിൽ ക്കുകയും വളരുകയും ചെയ്യുന്നത്. സമൂഹ ശാസ്ത്രഗവേഷണം സാധാരണയായി നേരി ടുന്ന ചില രീതിശാസ്ത്രപ്രശ്നങ്ങൾ നമുക്കി വിടെ ചർച്ചചെയ്യാം.

വസ്തുനിഷ്ഠതയും ആത്മനിഷ്ഠതയും സമൂഹശാസ്ത്രത്തിൽ (Objectivity and Subjectivity in Sociology)

മുൻവിധികളില്ലാതെ നിഷ്പക്ഷമായി വസ്തുതകളെ മാത്രം അടിസ്ഥാനമാക്കിയ ഒന്നിനെയാണ് വസ്തുനിഷ്ഠം (Objective) എന്നു പറയുന്നത്. നാം വസ്തുനിഷ്ഠമായ ഒരു സമീപനം സ്വീകരിക്കുമ്പോൾ അതിൽ നമ്മുടെ വികാരവിചാരങ്ങൾക്കു സ്ഥാനം നൽകാൻ പാടില്ല. നേരെമറിച്ച്, വ്യക്തിഗത മൂല്യങ്ങളും പരിഗണനകളും മുൻനിർത്തിയുള്ള ഒരു നിലപാടിനെയാണ് ആത്മനിഷ്ഠം (Subjective) എന്നു പറയുന്നത്. വ്യക്തിയുടെ വികാരങ്ങളും താൽപ്പര്യങ്ങളും അതിൽ പ്രതിഫലിക്കും. എല്ലാ ശാസ്ത്രങ്ങളും വസ്തുനിഷ്ഠ മായിരിക്കണം എന്നാണ് പ്രതീക്ഷിക്കപ്പെ ടുന്നത്. അവ വസ്തുതകൾ മാത്രം

അടിസ്ഥാനമാക്കിയിട്ടുള്ള നിഷ്പക്ഷമായ അറിവ് സൃഷ്ടിക്കണമെന്ന് അർഥം. എന്നാൽ, പ്രകൃതിശാസ്ത്രങ്ങളി (Natural science) ലേതുപോലെ സമൂഹ ശാസ്ത്രത്തിൽ വസ്തുനിഷ്ഠതയിൽ മാത്രം ഊന്നിയ പഠനങ്ങൾ നടത്താൻ ബുദ്ധിമുട്ടാണ് എന്നതാണ് വസ്തുത.

ഉദാഹരണത്തിന്, ഒരു ഭൂഗർഭശാസ്ത്ര ജ്ഞൻ പാറകളെക്കുറിച്ച് അല്ലെങ്കിൽ സസ്യശാസ്ത്രജ്ഞ ചെടികളെക്കുറിച്ച് പഠിക്കുമ്പോൾ വ്യക്തിപരമായ മുൻവിധികളോ മുൻഗണനകളോ അവരുടെ ജോലിയെ ബാധിക്കാൻ സാധ്യതയില്ല. കാരണം, അവർ ഗവേഷണവസ്തുവിന്റെ ഭാഗമല്ലാത്തതു കൊണ്ട് വസ്തുവിനോടുള്ള അടുപ്പമോ ഒരു പ്രത്യേക ശാസ്ത്രീയസിദ്ധാന്തത്തോടുള്ള അവരുടെ താൽപ്പര്യമോ ഗവേഷണഫലത്തെ സ്വാധീനിക്കുകയില്ല. എന്നാൽ ഇതിൽനിന്നു വിഭിന്നമായി സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞർ അവരുൾ പ്പെടുന്ന ലോകത്തെക്കുറിച്ചുതന്നെയാണ് പഠനം നടത്തുന്നത്. ഇവിടെ മാനുഷിക ബന്ധ ങ്ങളുടെ സാമൂഹികാവസ്ഥയും സമൂഹ ശാസ്ത്രം പോലെയുള്ള സാമൂഹ്യശാസ്ത്രങ്ങ ളുടെ വസ്തുനിഷ്ഠതയെ ബാധിക്കുന്നു.

ഒന്നാമതായ ഏറ്റവും പ്രധാന പ്രശ്നമാണ് പക്ഷപാതം (Bias). സമൂഹ ത്തിലെ അംഗം എന്ന നിലയിൽ സമൂഹ ശാസ്ത്രജ്ഞർക്കും അവരുടേതായ ഇഷ്ടാനിഷ്ടങ്ങൾ ഉണ്ടായി രിക്കും. കുടുംബബന്ധങ്ങളെക്കുറിച്ച് പഠി ക്കുന്ന ഒരു സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞനും ഒരു കുടുംബത്തിലെ അംഗമായിരിക്കും. സ്വാഭാവിക മായും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുഭവങ്ങളും ഗവേഷണപഠനത്തെ സ്വാധീനിക്കാൻ സാധ്യതയുണ്ട്. പഠനം നടത്തുന്ന സംഘങ്ങ ളുമായി സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞർക്കു നേരിട്ടു ബന്ധമില്ലെങ്കിലും സ്വന്തം മൂല്യങ്ങളും മുൻ വിധികളും അദ്ദേഹത്തെ സ്വാധീനിച്ചേക്കാം. ഉദാഹരണത്തിന് താനുൾപ്പെട്ടിട്ടില്ലാത്ത ജാതി യെക്കുറിച്ചോ മതത്തെക്കുറിച്ചോ ഒരു സമൂഹ ശാസ്ത്രജ്ഞൻ പഠനം നടത്തുമ്പോൾ അവയെ ക്കുറിച്ച് മുൻകാലത്തു നിലനിന്നിരുന്നതും ഇപ്പോൾ നിലനിൽക്കുന്നതുമായ മനോഭാ വങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെയും സ്വാധീനിച്ചേക്കാം. ഇത്തരം പരിമിതികളിൽനിന്ന് സമൂഹ ശാസ്ത്ര ഗവേഷകർക്ക് എങ്ങനെ സുരക്ഷിത രാകാം? വസ്തു നിഷ്ഠത കൈവരിക്കാനുള്ള ഒരു പ്രധാനമാർഗം ഗവേഷണവിഷയ ത്തെക്കുറിച്ചുള്ള സ്വന്തം ആശയങ്ങളും വികാരങ്ങളും കൃത്യമായും തുടർച്ചയായും പരിശോധനയ്ക്കു വിധേയ മാക്കുക എന്നതാണ്. ഒപ്പം, സമൂഹ ശാസ്ത്രജ്ഞർ, തന്നെയും തന്റെ ഗവേഷണത്തെയും മറ്റുള്ള വരുടെ കണ്ണിലൂടെ കാണാൻ ശ്രമിക്കണം. ഈ തന്ത്രത്തെ സ്വയം – പ്രതിഫലനം (Self re-flexivity) എന്നു വിളിക്കുന്നു. ഇത്തരത്തിൽ സമൂഹശാസ്ത്ര ജ്ഞർക്ക് സ്വന്തം മനോഭാവ ങ്ങളെയും അഭിപ്രായങ്ങളെയും ആത്മപരി ശോധനയ്ക്ക് വിധേയമാക്കാനാവണം. ഇതിലൂടെ മറ്റുള്ള വരുടെ അഭിപ്രായങ്ങളെ, പ്രത്യേകിച്ച് ഗവേഷണ വിധേയമാക്കുന്ന വരുടെ അഭിപ്രായങ്ങളെ അതേപടി സ്വീകരി ക്കാൻ ഒരു പരിധി വരെ സാധിക്കുന്നു.

സ്വയം പ്രതിഫലനം ഫലപ്രദമാക്കാനുള്ള പ്രായോഗികരീതിയാണ് പ്രമാണവൽക്കരണം (Documentation). ഗവേഷണത്തിന്റെ ഭാഗ മായി ഗവേഷകർ ചെയ്യുന്ന കാര്യങ്ങളെല്ലാം രേഖപ്പെടുത്തുന്ന പ്രക്രിയയാണിത്. ഗവേഷണപ്രവർത്തനത്തിൽ കൈക്കൊണ്ടി ട്ടുള്ള എല്ലാ നടപടിക്രമങ്ങളും (Procedures) എല്ലാ തെളിവുകളും സ്രോതസ്സുകളും (Sources) ഉദ്ധരിക്കുന്നതും ഇതിന്റെ ഭാഗ മാണ്. ഗവേഷണരീതിയുടെ മികവിന്റെ ലക്ഷണമായി ഇതിനെ കരുതുന്നു. ഇതുവഴി ഗവേഷകർ കൈക്കൊണ്ടിട്ടുള്ള നിഗമന ങ്ങളുടെ ഉത്ഭവം തിരയാനും അതു ശരിയാ ണോ എന്നു പുനഃപരിശോധിക്കാനും സാധി ക്കുന്നു.

സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞർ സ്വയം പ്രതിഫലനം നടത്താൻ ശ്രമിച്ചാലും ബോധ പൂർവമല്ലാത്ത ചില മുൻവിധികൾ പഠനത്തെ സ്വാധീനിച്ചേക്കാം. ഈ സാധ്യത ഒഴി വാക്കുന്നതിന് സ്വീകരിക്കാവുന്ന ഒരു മാർഗമുണ്ട്. ഗവേഷണം നടത്തുന്ന വിഷയ ത്തിൽ മുൻവിധികളും പക്ഷപാതങ്ങളും ഉണ്ടാക്കാവുന്ന തങ്ങളുടെ പശ്ചാത്തലം സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞർതന്നെ മുൻകൂട്ടി പ്രസ്താവിക്കുക എന്നതാണത്. അത് മുൻവിധികളുടെ സാധ്യതകൾ കാണാനും മറികടക്കാനും വായനക്കാരെ സഹായിക്കുന്നു.

(കൂടുതൽ വ്യക്തതയ്ക്ക്, സാമാന്യ ജ്ഞാനവും സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞാനവും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസത്തെപ്പറ്റി ഒന്നാമധ്യായത്തിൽ കൊടുത്തിരിക്കുന്ന ഭാഗം (പേജ് 78) പുനർവായന നടത്താവുന്നതാണ്.)

ഒരു 'സത്യ'ത്തിനുതന്നെ പല വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ ഉണ്ടെന്നതാണ് (Different versions of truth) സമൂഹശാസ്ത്രത്തിലെ 'വസ്തുനിഷ്ഠത' നേരിടുന്ന ഒരു പ്രശ്നം. സമൂഹശാസ്ത്രത്തിന്റെ വസ്തുനിഷ്ഠതയെ ബാധിക്കുന്ന വേറൊരു പ്രശ്നമാണ് ബഹുമുഖ വീക്ഷണങ്ങൾ (Multiple points of View). ഒരു സാമൂഹികവിഷയത്തെ വിവിധ വ്യക്തികൾ വ്യത്യസ്ത വീക്ഷണകോണുകളിൽനിന്ന് നോക്കുമ്പോൾ വ്യത്യസ്ത വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ ഉണ്ടായെന്നു വരാം. ഉദാഹരണത്തിന്, വിൽപ്പനക്കാരനും സാധനങ്ങൾ വാങ്ങുന്നയാൾക്കും 'നല്ല വില'യെക്കുറിച്ച് വ്യത്യസ്ത അഭിപ്രായങ്ങൾ ഉള്ളതുപോലെ, 'നല്ലഭക്ഷണം' എന്നതിനെക്കുറിച്ച് പ്രായമായ ഒരാൾക്കും ചെറുപ്പക്കാരനും വ്യത്യസ്താഭിപ്രായങ്ങൾ ഉള്ളതുപോലെ- ഒരു സാമൂഹികവിഷയത്തെക്കുറിച്ച് പരസ്പരവിരുദ്ധമായ പല വീക്ഷണങ്ങളും ചിന്താധാരകളും ഒരേസമയം സമൂഹത്തിൽ നിലനിൽക്കുന്നുണ്ട്.

ഈ പ്രശ്നങ്ങളെല്ലാം സമൂഹശാസ്ത്രത്തിന്റെ വസ്തുനിഷ്ഠതയെ വിഷമകരവും സങ്കീർണവുമാക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടുതന്നെ സമൂഹശാസ്ത്രം ഒന്നിനെക്കുറിച്ചും വിധിയെഴുതാനല്ല ശ്രമിക്കുന്നത്, ജനങ്ങൾ എന്തു ചിന്തിക്കുന്നു, എന്തുകൊണ്ട് ചിന്തിക്കുന്നു എന്നു കണ്ടെത്താനാണ്. പൂർണമായും 'വസ്തുനിഷ്ഠവും പക്ഷപാതരഹിതവുമായ' ഒരു സമൂഹശാസ്ത്രപഠനം എന്ന പരമ്പരാഗതധാരണയെ സമൂഹശാസ്ത്രം ഇപ്പോൾ അംഗീകരിക്കുന്നില്ല. ഇതിനർഥം സമൂഹശാസ്ത്രപഠനം പ്രയോജനരഹിതമാണെന്നോ വസ്തുനിഷ്ഠമല്ലാത്തതാണെന്നോ അല്ല, പകരം ഗവേഷണത്തെ പരമാവധി വസ്തുനിഷ്ഠമാക്കാനുള്ള തുടർച്ചയായ പരിശ്രമമായി ഇതിനെ കാണണം.

നിങ്ങൾ മറ്റുള്ളവരെ നിരീക്ഷിക്കുന്നതുപോലെ നിങ്ങളെ സ്വയം നിരീക്ഷിക്കാനാവുമോ?

താഴെ പറയുന്നവരുടെ കാഴ്ചപ്പാടിൽ നിന്നുകൊണ്ട് നിങ്ങളെക്കുറിച്ച് ഒരു ചെറുവിവരണം എഴുതാൻ ശ്രമിക്കൂ.

1. നിങ്ങളുടെ ഏറ്റവും നല്ല സുഹൃത്ത്
2. നിങ്ങളുടെ എതിരാളി
3. നിങ്ങളുടെ അധ്യാപിക/അധ്യാപകൻ

നിങ്ങൾ നിങ്ങളെക്കുറിച്ച് വിവരിക്കേണ്ടത് മറ്റൊരാളുടെ കാഴ്ചപ്പാടിൽ നിന്നുകൊണ്ടായിരിക്കണമെന്ന് പ്രത്യേകം ഓർക്കുക.

ബഹുവിധരീതികളും അവയുടെ തിരഞ്ഞെടുപ്പും
(Multiple methods and choice of methods)

സമൂഹശാസ്ത്രത്തിൽ ബഹുവിധ സത്യങ്ങളും ബഹുവിധ കാഴ്ചപ്പാടുകളുമുണ്ട്. അതുപോലെ സമൂഹശാസ്ത്ര ഗവേഷണത്തിലും ബഹുവിധരീതികളുണ്ട്. സമൂഹശാസ്ത്രപരമായ സത്യത്തിലേക്ക് എത്തിച്ചേരാൻ പ്രത്യേക മാർഗമൊന്നുമില്ല. പലതരത്തിലുള്ള ഗവേഷണപ്രശ്നങ്ങൾ കൈകാര്യം

ചെയ്യുന്നതിന് അതിന്റെ സവി ശേഷ സ്വഭാവമനുസരിച്ചു വ്യത്യസ്ത രീതി കളാണ് സമൂഹശാസ്ത്രം സ്വീകരിക്കുന്നത്. ഓരോ രീതിക്കും അതിന്റേതായ മേന്മകളും ന്യൂനതകളുമുണ്ട്. അതിനാൽ ഏതു രീതിയാണ് മികച്ചതെന്നും ഏതാണ് മോശം എന്നുമുള്ള ചോദ്യങ്ങൾ അർഥരഹിതമാണ്. ഗവേഷണത്തിനായി തിരഞ്ഞെടുത്തിട്ടുള്ള രീതി ഉചിതമാണോ? വിഷയത്തിന് ഉതകുന്നതാണോ? ഈ ചോദ്യങ്ങളാണ് കൂടുതൽ പ്രസക്തം.

ഉദാഹരണത്തിന്, ഇന്ത്യയിൽ ഏറെയും നിലനിൽക്കുന്നത് കൂട്ടുകുടുംബങ്ങൾ ആണോയെന്ന് കണ്ടുപിടിക്കാൻ സെൻസസ് അഥവാ സർവേ ആണ് ഏറ്റവും ഉചിതമായ രീതി. എന്നാൽ കൂട്ടുകുടുംബങ്ങളിലും അണുകുടുംബങ്ങളിലും സ്ത്രീകളുടെ പദവികൾ താരതമ്യം ചെയ്യുകയാണ് പഠനോദ്ദേശ്യമെങ്കിൽ അതിന് കൂടിക്കാഴ്ചകൾ, കേസ്സ്റ്റഡി, പങ്കാളിത്തനിരീക്ഷണം തുടങ്ങിയവയായിരിക്കും കൂടുതൽ ഉചിതം.

ഗവേഷണരീതികളെ തരംതിരിക്കുന്നതിനു പല മാർഗങ്ങളും സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞർ ഉപയോഗിക്കാറുണ്ട്.

ഗവേഷണരീതിയെ പരമ്പരാഗതമായി പരിമാണാത്മകരീതി (Quantitative Method), ഗുണാത്മകരീതി (Qualitative Method) എന്നിങ്ങനെ തരംതിരിക്കാറുണ്ട്. ഗവേഷണത്തിന്റെ ഭാഗമായി ശേഖരിക്കുന്ന വിഭേദങ്ങളെ (Variables) അളക്കാനോ എണ്ണിത്തിട്ടപ്പെടുത്താനോ സാധിക്കുമെങ്കിൽ അതിനെ പരിമാണാത്മകം എന്നും (ഉദാ: ശരാശരി, അനുപാതം തുടങ്ങിയവ) മനോഭാവങ്ങൾ, വികാരങ്ങൾ തുടങ്ങിയ അമൂർത്തവും അളന്നു തിട്ടപ്പെടുത്താനാവാത്തതുമായ കാര്യങ്ങളെ ഗുണാത്മകം എന്നും വേർതിരിക്കുന്നു.

ഗവേഷണരീതിയെ നിരീക്ഷിക്കാവുന്ന (Observable) പെരുമാറ്റം, നിരീക്ഷിക്കാനാവാത്ത

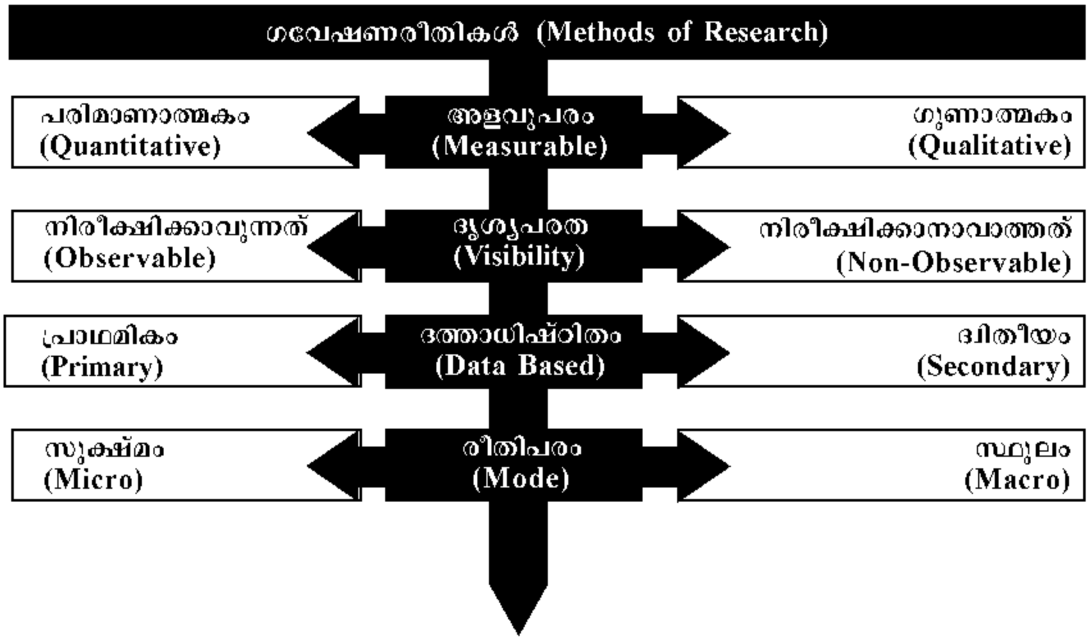

(Non Observable) പെരുമാറ്റം എന്നും തരംതിരിക്കാറുണ്ട്. പ്രാഥമികവും ദ്വിതീയവുമായ ദത്തത്തെ (Data) അടിസ്ഥാനമാക്കിയും ഗവേഷണരീതികൾ തരംതിരിക്കാം. മുൻപേതന്നെ നിലനിൽക്കുന്ന ദത്തമാണ് ദ്വിതീയ (Secondary) ദത്തം. പ്രമാണ രേഖകൾ, ശേഖരിക്കുന്ന വിവരങ്ങൾ, ഗ്രന്ഥങ്ങൾ, മനുഷ്യനിർമിതമായ ഉപകരണങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാമിതിലുൾപ്പെടും. ചരിത്രപരമായ പഠനരീതികൾ രേഖാലയങ്ങളിലെ (Archives) ദ്വിതീയ വസ്തുതകളെയാണ് ആശ്രയിക്കുന്നത്. പുതിയതും മൗലികവുമായ ദത്തമാണ് പ്രാഥമിക (Primary) ദത്തം. അഭിമുഖങ്ങൾ, സർവേ എന്നിവ പ്രാഥമിക വിവരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നു. സമൂഹശാസ്ത്രഗവേഷണങ്ങൾ ഈ ഗണത്തിൽവരും.

ഗവേഷണരീതിയെ സൂക്ഷ്മരീതി (Micro Method), സ്ഥൂലരീതി (Macro Method) എന്നിങ്ങനെയും തരംതിരിക്കാറുണ്ട്. ഒരു ചെറിയ ചുറ്റുപാടിൽ, നാമമാത്ര പ്രതികർത്താക്കൾക്കിടയിൽ ഒരു ഗവേഷകന് അവലംബിക്കാവുന്ന പഠനരീതികളാണ് സൂക്ഷ്മരീതിയിൽ ഉൾപ്പെടുന്നത്. അഭിമുഖം (Interview), പങ്കാളിത്തനിരീക്ഷണം (Participant observation) എന്നിവ ഉദാഹരണങ്ങളാണ്. നിരവധി അന്വേഷകരും പ്രതികർത്താക്കളും ഉൾപ്പെടുന്ന വലിയതോതിലുള്ള ഗവേഷണത്തിന് ഉപയോഗിക്കുന്ന രീതിയാണ് സ്ഥൂലരീതി. സർവേയും (Survey) ചരിത്രപരമായ രീതിയും (Historical method) ഇതിനുദാഹരണങ്ങളാണ്.

ഗവേഷണരീതികളുടെ വർഗീകരണം സാമ്പ്രദായികമായി പിന്തുടർന്നുപോരുന്ന ഒന്നാണ്. വ്യത്യസ്ത രീതികൾക്കിടയിലുള്ള അതിർവരമ്പ് കർശനമായി പാലിക്കപ്പെടില്ല. പലപ്പോഴും ഒരു രീതി മറ്റൊന്നിലേക്കു മാറ്റാവുന്നതോ, അല്ലെങ്കിൽ ഒന്ന് മറ്റൊന്നിന് പൂരകമായി മാറുന്നതോ ആണ്, വിഷയത്തിന്റെ പഠനത്തിന് അത് ആവശ്യമെങ്കിൽ മാത്രം.

ഗവേഷകർ ഗവേഷണരീതി തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നത് ചില മാനദണ്ഡങ്ങൾ അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണ്. ഗവേഷകന്റെ മുൻഗണന, ഗവേഷണവിഷയത്തിന്റെ സ്വഭാവം, സമയപരിമിതി, സ്രോതസ്സുകളുടെ ലഭ്യത എന്നിവയെല്ലാം ഗവേഷണരീതിയെ നിശ്ചയിക്കുന്ന പ്രധാന മാനദണ്ഡങ്ങളാകുന്നു.

ഗവേഷണത്തിനായി ഒന്നിലധികം രീതികൾ ഒരുമിച്ച് ഉപയോഗിക്കുന്ന പ്രവണതയാണ് ഇപ്പോൾ സമൂഹശാസ്ത്രത്തിൽ കണ്ടുവരുന്നത്. ത്രികോണമാപനം (Triangulation) എന്നു വിളിക്കാവുന്ന ഈ രീതി, ഒരു വിഷയത്തെ പല ദിശകളിൽനിന്നു നോക്കിക്കണ്ടെത്താൻ സഹായിക്കുന്നു. ഒന്നിലധികം ഗവേഷണരീതികൾ ഉപയോഗിക്കുമ്പോൾ അവ പരസ്പരപൂരകമായി മാറുകയും ഒരൊറ്റ രീതി ഉപയോഗിക്കുന്നതിനേക്കാൾ മെച്ചപ്പെട്ട ഫലം ലഭിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ഇന്നു സമൂഹശാസ്ത്രം പ്രാഥമിക വിവരങ്ങൾ ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കുന്ന ഗവേഷണരീതികൾക്കാണ് പ്രാധാന്യം കൽപ്പിക്കുന്നത്. സർവേ, അഭിമുഖം, പങ്കാളിത്തനിരീക്ഷണം എന്നിവയാണ് ഇവയിൽ പ്രധാനപ്പെട്ടത്. ഇവയെല്ലാം ഫീൽഡ്പഠനങ്ങളെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയുള്ള രീതികളാണ്. ഈ രീതികളെക്കുറിച്ച് പരിശോധിക്കാം.

പങ്കാളിത്തനിരീക്ഷണം (Participant Observation)

സമൂഹശാസ്ത്രത്തിലും സമൂഹനരവംശശാസ്ത്രത്തിലും വ്യാപകമായി ഉപയോഗിക്കപ്പെടുന്ന രീതിയാണ് പങ്കാളിത്തനിരീക്ഷണം. ഗവേഷക(ൻ) താൻ പഠനവിധേയമാക്കുന്ന സംഘത്തിലോ സമുദായത്തിലോ താമസിച്ച് അവരുടെ സംസ്കാരം, ഭാഷ, ജീവിതം എന്നിവയെക്കുറിച്ച് നേരിട്ടു പഠിക്കുന്ന രീതിയാണ് പങ്കാളിത്തനിരീ

ക്ഷണം. (അധ്യായം ഒന്നിലെ സമൂഹശാസ്ത്രം-സമൂഹനരവംശശാസ്ത്രം ചർച്ച ഓർക്കുക).

മറ്റു ഗവേഷണരീതികളിൽനിന്ന് ഏറെ വ്യത്യസ്തമാണ് പങ്കാളിത്തനിരീക്ഷണം. സർവേ, അഭിമുഖം തുടങ്ങിയ ഇതര ദത്തശേഖരണ രീതികളിൽനിന്നു വിഭിന്നമായി ഗവേഷണവിഷയങ്ങളുമായി ദീർഘകാലത്തെ സമ്പർക്കം ഇതിന്റെ ഒരു പ്രധാന ഘടകമാണ്. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി സമൂഹനരവംശശാസ്ത്രജ്ഞർ പഠനവിധേയമാക്കുന്ന ജനങ്ങളുടെ കൂടെ അവരിലൊരാളായി ദീർഘകാലം (ചിലപ്പോൾ മാസങ്ങളോ വർഷങ്ങളോ) താമസിച്ചുകൊണ്ടാണ് ഇത്തരം പഠനം നടത്തുന്നത്. ഇതിലൂടെ നാട്ടുകാരൻ അല്ലാത്ത സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞൻ പ്രദേശവാസികളുടെ സംസ്കാരവുമായി ഇഴുകിച്ചേരാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. ഇതിനായി പഠനവിധേയമാക്കുന്ന സമൂഹത്തിന്റെ ഭാഷ പഠിക്കുകയും അവരുടെ ദൈനംദിന ജീവിതത്തിൽ പങ്കാളിയാവുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇങ്ങനെ അവരുടെ പ്രകടവും (Explicit) അന്തർലീനവുമായ (Implicit) അറിവുകളും വൈദഗ്ധ്യങ്ങളും അനുഭവങ്ങളും സംബന്ധിച്ച പരമാവധി വിവരങ്ങൾ സമാഹരിക്കുന്നു.

പങ്കാളിത്തനിരീക്ഷണത്തിന്റെ മൊത്തത്തിലുള്ള ലക്ഷ്യം, പഠനവിധേയമാക്കുന്ന സമുദായത്തിന്റെ സമ്പൂർണ ജീവിതരീതി പഠിക്കുക എന്നതാണ്. ഇത്തരം വിജ്ഞാന ശാഖകളിൽ ശാസ്ത്രജ്ഞർ പരീക്ഷണശാലകളിൽ മാത്രമല്ല, ഫീൽഡിലും പോയി യഥാർഥ അനുഭവങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടുകൊണ്ട് പഠനം നടത്തുന്നു (ഉദാഹരണമായി പാറകൾ, പ്രാണികൾ, സസ്യങ്ങൾ എന്നിവയെക്കുറിച്ചുള്ള പഠനങ്ങൾ).

പങ്കാളിത്തനിരീക്ഷണത്തെ പലപ്പോഴും 'ഫീൽഡ്‌വർക്ക്' എന്നു വിളിക്കാറുണ്ട്. പ്രകൃതി ശാസ്ത്രങ്ങളായ സസ്യശാസ്ത്രം, ജന്തുശാസ്ത്രം, ഭൂഗർഭശാസ്ത്രം എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പഠനത്തിനാണ് ഫീൽഡ്‌വർക്ക് എന്ന പദം സാധാരണയായി ഉപയോഗിച്ചുവരുന്നത്. ഈ വിഷയങ്ങളിൽ ശാസ്ത്രജ്ഞർ സ്വന്തം പരീക്ഷണശാലകൾക്കു പുറത്ത് ഫീൽഡിലേക്കു പോവുകയും തങ്ങളുടെ

വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ച് നേരിട്ടു പഠനം നടത്തുകയും ചെയ്യാറുണ്ടല്ലോ.

III

സമൂഹനരവംശശാസ്ത്രത്തിലെ ഫീൽഡ് വർക്ക് (Field Work in Social Anthropology)

നരവംശശാസ്ത്രത്തെ ഒരു സാമൂഹിക ശാസ്ത്രമായി സ്ഥാപിച്ചെടുക്കുന്നതിൽ ഫീൽഡ്‌വർക്കിന് മുഖ്യപങ്കുണ്ട്. പ്രാകൃത സംസ്കാരങ്ങളെക്കുറിച്ച് പഠിക്കുന്നതിൽ താൽപ്പര്യം പ്രകടിപ്പിച്ച ആദ്യകാല നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞർ കേവലം 'ചാരുകസേരപണ്ഡിതര്' (Arm Chair Scholars) ആയിരുന്നു. അവർ പഠനവിധേയമാക്കിയിരുന്ന വിദൂരസമുദായങ്ങളെ മിക്കവാറും സന്ദർശിച്ചിരുന്നതുമില്ല. പകരം സഞ്ചാരികൾ, മിഷനറിമാർ, കൊളോണിയൽ ഭരണാധികാരികൾ തുടങ്ങിയവരുടെ വിവരണങ്ങളെയോ റിപ്പോർട്ടുകളെയോ ആണ് അവർ ആശ്രയിച്ചിരുന്നത്. ഉദാഹരണത്തിന്, ആദ്യകാല നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞർക്ക് പ്രചോദനമേകിയ ജെയിംസ് ഫ്രേസറിന്റെ (James Frazer) 'ദ ഗോൾഡൻ ബോ' (The Golden Bough) എന്ന കൃതി പൂർണമായും പരോക്ഷവിവരങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കി എഴുതിയ ഒന്നാണ്. പ്രാചീന മതങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള (Primitive religion) എമിൽ ദുർഖീമിന്റെ കൃതിയാണ് മറ്റൊരുദാഹരണം.

പത്തൊമ്പതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ അവസാനത്തിലും ഇരുപതാംനൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആദ്യപതിറ്റാണ്ടിലും നിരവധി നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞർ (അവരിൽ പലരും പ്രകൃതി ശാസ്ത്രജ്ഞരുമായിരുന്നു) പ്രാചീനസമൂഹങ്ങളെക്കുറിച്ച് ചിട്ടയായ സർവേ നടത്താൻ തുടങ്ങി. അവർ ഇത്തരം സമൂഹങ്ങളുടെ ഭാഷകൾ, ആചാരങ്ങൾ, അനുഷ്ഠാനങ്ങൾ, വിശ്വാസങ്ങൾ തുടങ്ങിയ കാര്യങ്ങൾ പ്രത്യക്ഷമായി നിരീക്ഷിക്കാൻ ആരംഭിച്ചു. ഇതോടെ

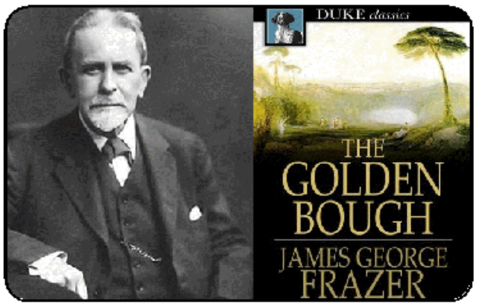

പരോക്ഷവിവരങ്ങളെ ആശ്രയിക്കുന്നത് പണ്ഡിതോചിതമല്ല എന്നു കരുതപ്പെടാൻ തുടങ്ങി. നേരിട്ടു നടത്തിയ പഠനങ്ങളിൽനിന്ന് ലഭിച്ച നല്ല ഫലങ്ങൾ ഈ ധാരണ ശക്തിപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു.

ആയിരത്തിത്തൊള്ളായിരത്തി ഇരുപതു (1920) മുതൽ പങ്കാളിത്തനിരീക്ഷണം അഥവാ ഫീൽഡ്‌വർക്ക് സമൂഹനരവംശപഠനങ്ങളിൽ അവിഭാജ്യഘടകമായി മാറി. സമൂഹത്തെക്കുറിച്ചുള്ള അറിവ് സൃഷ്ടിക്കാനുതകുന്ന മുഖ്യരീതിയായി ഇക്കാലത്തോടെ ഫീൽഡ് പഠനങ്ങൾ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടു. ഫീൽഡ് വർക്ക് നടത്തുമ്പോൾ സമൂഹനരവംശശാസ്ത്രജ്ഞർ അവലംബിക്കുന്ന രീതികൾ എന്തൊക്കെയാണെന്ന് പരിശോധിക്കാം.

ഫീൽഡ്‌വർക്ക് ചെയ്യുമ്പോൾ സമൂഹനരവംശശാസ്ത്രജ്ഞർ എന്താണ് ചെയ്യുന്നത്? പഠനവിധേയമാക്കുന്ന സമുദായത്തിന്റെ കണക്കെടുപ്പു നടത്തിക്കൊണ്ടാണ് അവർ ആരംഭിക്കുക. സമുദായത്തിലെ എല്ലാ അംഗങ്ങളുടെയും വിവരങ്ങൾ: ലിംഗം, വയസ്സ്, കുടുംബം തുടങ്ങിയവ ഉൾപ്പെടുന്ന വിശദമായ ഒരു റിപ്പോർട്ട് അവർ തയാറാക്കുന്നു. ഇതിനുശേഷം പഠനപ്രദേശത്തെ വീടുകളുടെ സ്ഥാനവും മറ്റു പ്രധാന സൈറ്റുകളും അടയാളപ്പെടുത്തി ഗ്രാമത്തിന്റെ അല്ലെങ്കിൽ അധിവാസകേന്ദ്രത്തിന്റെ ഒരു ഭൂപടം തയാറാക്കുന്നു. തുടർന്ന് സെൻസസി (Census) ലൂടെ ശേഖരിച്ച വിവരങ്ങളുപയോഗിച്ച് സമുദായ

ത്തിന്റെ 'വംശപരമ്പര' യുടെ (Geneology) രൂപരേഖ നിർമിക്കുന്നു. ഇതിന് കുടുംബാംഗങ്ങളുടെ തുടർച്ച കാണിക്കുന്ന 'കുടുംബവൃക്ഷവും' (Family Tree) ഉപയോഗിക്കാറുണ്ട്. 'കുടുംബവൃക്ഷ'ത്തെ കഴിയാവുന്നിടത്തോളം പിറകിലേക്കു കൊണ്ടു പോകുന്നു. ഉദാഹരണത്തിന്, ഒരു കുടുംബനാഥനോട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ തലമുറയിലുള്ള ബന്ധുക്കളെക്കുറിച്ച്

ബ്രൗണിസ്ലോവ് മലിനോവ്സ്കിയും ഫീൽഡ്‌വർക്കിന്റെ കണ്ടെത്തലും (Bronislaw Malinowski and Invention of Fieldwork)

ഫീൽഡ്‌വർക്ക് ലോകത്തിന്റെ പല മേഖലകളിലും പല രീതിയിൽ നടന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ഇതിനെ നരവംശശാസ്ത്രത്തിന്റെ വ്യതിരിക്തമായ ഒരു രീതിശാസ്ത്രമായി സ്ഥാപിച്ചത് ബ്രൗണിസ്ലോവ് മലിനോവ്സ്കിയാണെന്നു വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നു. 1914-ൽ യൂറോപ്പിൽ ഒന്നാം ലോകയുദ്ധം പൊട്ടിപ്പുറപ്പെട്ടതോടെ ബ്രിട്ടൻ പോളണ്ടിനെ ശത്രുരാജ്യമായി പ്രഖ്യാപിച്ചു. അക്കാലത്ത് ബ്രിട്ടിഷധീനതയിലിരുന്ന ആസ്ട്രേലിയയിൽ സന്ദർശനത്തിലായിരുന്ന മലിനോവ്സ്കിക്ക് സാങ്കേതികമായി ബ്രിട്ടന്റെ ആഭ്യന്തര തടവുകാരനാവേണ്ടിവന്നു. ബ്രിട്ടിഷ് – ആസ്ട്രേലിയൻ ഗവൺമെന്റുകളുമായി നല്ല ബന്ധത്തിലായിരുന്നതുകൊണ്ടും ലണ്ടൻ സ്കൂൾ ഓഫ് ഇക്കണോമിക്സിലെ പ്രഫസർ എന്ന പദവികൊണ്ടും ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭ്യർഥനമാനിച്ച് ആസ്ട്രേലിയയിലെ പല ഭാഗങ്ങളും സന്ദർശിക്കാനും ദക്ഷിണ പസഫിക്കിലെ ട്രോബിയാൻ ദ്വീപുകളിൽ പാർത്ത് തദ്ദേശീയ ഗോത്രവിഭാഗങ്ങളെക്കുറിച്ചു പഠിക്കാനും അദ്ദേഹത്തിന് അനുവാദം ലഭിച്ചു. തുടർന്ന് ട്രോബിയാൻ ദ്വീപുകളിലെ ഗോത്രവംശജരോടൊപ്പം ഒന്നരവർഷത്തോളം താമസിച്ച് മലിനോവ്സ്കി നടത്തിയ പഠനങ്ങൾ പിന്നീട് നരവംശശാസ്ത്ര ഗവേഷണശാഖയ്ക്ക് പുതുവഴിയായി.

ട്രോബിയാൻ ദ്വീപിൽ ഒരു കൂടാരത്തിൽ താമസിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം തദ്ദേശീയരുമായി അടുത്തിടപഴകുകയും അവരുടെ ഭാഷ പഠിച്ചുകൊണ്ട് ആ സംസ്കാരത്തെ അടുത്തു മനസ്സിലാക്കി പഠനം നടത്തുകയും ചെയ്തു. തന്റെ ദൈനംദിന നിരീക്ഷണങ്ങൾ ഡയറികളിൽ വിശദമായി രേഖപ്പെടുത്താൻ അദ്ദേഹം ശ്രദ്ധിച്ചു. ഇവ അടിസ്ഥാനമാക്കി ട്രോബിയാൻ സംസ്കാരത്തെക്കുറിച്ച് പിന്നീട് മലിനോവ്സ്കി എഴുതിയ പുസ്തകങ്ങൾ പെട്ടെന്ന് പ്രസിദ്ധമായിത്തീർന്നു. അവ ഇന്നും നരവംശശാസ്ത്രത്തിലെ ക്ലാസിക് പഠനങ്ങളായി കണക്കാക്കപ്പെടുന്നു.

നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞർ തദ്ദേശീയർക്കിടയിൽ താമസിച്ചുകൊണ്ട് അവിടത്തെ സംസ്കാരവുമായി നന്നായി ഇടപഴകണം. അതുവഴി തദ്ദേശീയരുടെ ഭാഷ പഠിക്കുകയും ചിട്ടയോടെ പ്രത്യക്ഷനിരീക്ഷണം നടത്തുകയും വേണം.

വ്യാഖ്യാതാക്കളെ ഒഴിവാക്കി നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞർ നേരിട്ടു നടത്തുന്ന ഇത്തരം പ്രവർത്തനത്തിലൂടെ മാത്രമേ സത്യസന്ധവും ആധികാരികവുമായ വിവരങ്ങൾ നൽകാൻ സാധിക്കൂ എന്നും മലിനോവ്സ്കി വിശ്വസിച്ചു.

മലിനോവ്സ്കിയുടെ ട്രോബിയാൻ പഠനങ്ങൾ നേടിയ ഖ്യാതിയും ലണ്ടൻ സ്കൂൾ ഓഫ് ഇക്കണോമിക്സിലെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പദവിയുംകൊണ്ട് ഫീൽഡ്‌വർക്ക് പഠനരീതിയെ സ്ഥാപനവൽക്കരിക്കാനും നരവംശശാസ്ത്രവിദ്യാർഥികൾക്കുള്ള പരിശീലനപദ്ധതിയുടെ ഭാഗമാക്കാനും സാധിച്ചു. നരവംശശാസ്ത്രപഠനത്തിന് ലോകവ്യാപകമായ അംഗീകാരം ലഭിക്കാനും മലിനോവ്സ്കിയുടെ ശ്രമങ്ങൾ നിദാനമായി.

ചോദിച്ചറിഞ്ഞശേഷം, അദ്ദേഹത്തിന്റെ മാതാപിതാക്കളുടെ തലമുറയെക്കുറിച്ച് അന്വേഷിക്കുന്നു. തുടർന്ന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുത്തച്ഛൻ, മുത്തശ്ശി, അവരുടെ സഹോദരന്മാർ സഹോദരിമാർ എന്നിവരെക്കുറിച്ചും ചോദിക്കുന്നു. അങ്ങനെ വ്യക്തിക്ക് ഓർമി ച്ചെടുക്കാവുന്നത്രയും തലമുറകളെ ക്കുറിച്ചുള്ള വിവരങ്ങൾ ശേഖരിക്കുന്നു. മറ്റു ബന്ധു ക്കളോട് അതേ ചോദ്യങ്ങൾതന്നെ ചോദിച്ചു കൊണ്ട് നേരത്തേ ലഭിച്ച വിവരങ്ങൾ പരിശോ ധിക്കുകയും ആധികാരികത ഉറപ്പുവരു ത്തുകയും ചെയ്യും. അങ്ങനെ സമുദായത്തിന്റെ ബന്ധുത്വവ്യവസ്ഥയെക്കുറിച്ച് മനസ്സിലാക്കുന്ന തിന് ഇത് നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞരെ സഹാ യിക്കുന്നു. സമുദായത്തിന്റെ ഘടനയും ജീവിത രീതിയും മനസ്സിലാക്കാൻ വംശപരമ്പര അവരെ പ്രാപ്തരാക്കുന്നു.

ഒരു സമുദായത്തെക്കുറിച്ച് പഠിക്കുന്നതിൽ ഏറ്റവും പ്രധാനം അവരുടെ ഭാഷ പഠിക്കുന്ന താണ്. ഒപ്പം ആ സമുദായത്തിന്റെ ജീവിതം നിരീക്ഷിക്കുകയും അവരുടെ ജീവിതത്തിന്റെ പ്രധാന തലങ്ങൾ വിശദീകരിച്ചുകൊണ്ടുള്ള കുറിപ്പുകൾ തയാറാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ആഘോഷങ്ങൾ, മതപരമായ സമ്പ്രദായങ്ങൾ, കുടുംബബന്ധങ്ങൾ, കുട്ടികളെ വളർത്തുന്ന രീതികൾ, ഉപജീവനമാർഗങ്ങൾ തുടങ്ങിയ വയാണ് നരവംശശാസ്ത്രപഠനത്തിൽ ഊന്നൽ കൊടുക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ. ഒരു നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞൻ തനിക്ക് താൽപ്പ ര്യമുള്ള വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ച് പഠിക്കുന്നതിന് സമുദായാംഗങ്ങളോട് ധാരാളം ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിക്കേണ്ടി വരും. ഇത്തരത്തിൽ വിവരങ്ങൾ ശേഖരിക്കുന്നതിനും മറ്റും നരവംശശാസ് ത്രജ്ഞൻ ആ സമുദായത്തിലെ ചില പ്രത്യേക വ്യക്തികളെ ആശ്രയിക്കുന്നു. അവരെ വിവരദാതാക്കൾ (Informants) അഥവാ മുഖ്യ വിവരദാതാക്കൾ (Principal Informants) എന്നു വിളിക്കുന്നു. യഥാർഥത്തിൽ ഈ വിവര ദാതാക്കൾ ഒരു നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞന്റെ മാർഗദർശികളെപ്പോലെ പ്രവർത്തിക്കുന്നു. ഗവേഷണത്തിന്റെ എല്ലാ പ്രക്രിയകളിലും അവർ നിർണായക പങ്കുവഹിക്കുന്നു. ഫീൽഡ്‌വർക്ക്കാലത്ത് നരവംശശാസ്ത്ര ജ്ഞൻ തയാറാക്കുന്ന എല്ലാ കുറിപ്പുകൾക്കും പ്രാധാന്യമുണ്ട്. ഈ കുറിപ്പുകൾ ഡയറി പോലെ എല്ലാ ദിവസവും എഴുതണം.

പ്രശസ്തമായ ചില ഫീൽഡ് വർക്ക് പഠനങ്ങളുടെ ഉദാഹരണ ങ്ങൾ ഗവേഷകർ, പഠനം നട ത്തിയ സ്ഥലം എന്നീ ക്രമത്തിൽ ചുവടെ കൊടുത്തിരിക്കുന്നു.

- റാഡ്ക്ലിഫ് ബ്രൗൺ (Radcliffe-Brown) - ആന്തമാൻ-നിക്കോബാർ ദ്വീപുകൾ
- ഇവാൻസ് പ്രിച്ചാർഡ് (Evans Pritchard) - സുഡാനിലെ ന്യൂവർ
- ഫ്രാൻസ് ബോസ് (Franz Boas) - വിവിധ അമേരിക്കൻ ഗോത്രങ്ങൾ
- മാർഗരറ്റ് മീഡ് (Margaret Mead) - സമോവ
- ക്ലിഫോഡ് ഗീറ്റ്സ് (Clifford Geertz) - ബാലി

ലോകഭൂപടത്തിൽ ഈ സ്ഥലങ്ങൾ കണ്ടെത്തി അടയാളപ്പെടുത്തുക. ഈ സ്ഥലങ്ങളുടെ പൊതുസവിശേഷതകൾ എന്താണ്? അപരിചിതമായ ഈ സംസ്കാ രങ്ങളോടൊപ്പം ജീവിച്ച നരവംശശാസ്ത്ര ജ്ഞർക്ക് എന്തെല്ലാം അനുഭവങ്ങളുണ്ടായി രിക്കും? അവർ നേരിട്ട പ്രയാസങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാവാം? ചർച്ചചെയ്തു കുറിപ്പു കൾ തയാറാക്കൂ.

IV

സമൂഹശാസ്ത്രത്തിലെ ഫീൽഡ്‌വർക്ക് (Field Work in Sociology)

സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞരും നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞരുടെ സമാനരീതികൾ തന്നെയാണ് ഫീൽഡ്‌വർക്കിൽ ഉപയോഗിക്കുന്നത്. എന്നാൽ ഫീൽഡ്‌വർക്കിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിലും എവിടെയാണത് നടത്തേണ്ടത് എന്ന കാര്യത്തിലും ഗവേഷണ വിഷയത്തിലുള്ള ഊന്നലിലും വ്യത്യാസങ്ങളുണ്ട്.

നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞർ മിക്കവാറും ഒറ്റപ്പെട്ട ഗോത്രസമുദായങ്ങളിലാണ് ഫീൽഡ് വർക്ക് ചെയ്യുന്നത്. സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞരാകട്ടെ, എല്ലാ തരത്തിലുമുള്ള സമുദായങ്ങൾക്കിടയിൽ പഠനങ്ങൾ നടത്തുന്നു. സമുദായത്തിലെ അംഗങ്ങളുടെ കൂടെ ജീവിക്കണമെന്നത് സമൂഹശാസ്ത്രത്തിലെ ഫീൽഡ് വർക്കിൽ നിർബന്ധമല്ല. എങ്കിലും സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞർ പരമാവധി ഗവേഷണ വിധേയമാക്കുന്ന സമുദായത്തിലെ അംഗങ്ങൾക്കൊപ്പം സമയം ചെലവഴിക്കുന്നു. ഇതിനുദാഹരണമാണ് വില്യം ഫൂട്ട്‌വൈറ്റ് (William Foote Whyte) എന്ന അമേരിക്കൻ സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞൻ ഒരു വൻനഗരത്തിലുള്ള ഇറ്റാലിയൻ–അമേരിക്കൻ ചേരിയിലെ തെരുവുകുറ്റവാളി സംഘത്തിനിടയിൽ ഫീൽഡ്‌വർക്ക് ചെയ്തെഴുതിയ 'സ്ട്രീറ്റ് കോർണർ സൊസൈറ്റി' (Street Corner Society) എന്ന പ്രശസ്തമായ ഗ്രന്ഥം. വില്യം ഫൂട്ട്‌വൈറ്റ് ഇതിനുവേണ്ടി മൂന്നരവർഷത്തോളം പഠിക്കേണ്ട സംഘാംഗങ്ങളോടൊപ്പം (ഇവരേറെയും അമേരിക്കയിലെ ഇറ്റാലിയൻ കുടിയേറ്റക്കാരിൽ ജനിച്ച ഒന്നാം തലമുറക്കാരും തൊഴിൽരഹിതരുമായ ദരിദ്ര ചെറുപ്പക്കാരായിരുന്നു) താമസിച്ചു. ഈ പഠനം നരവംശശാസ്ത്രത്തിന്റെ ഫീൽഡ് പഠനവുമായി സാമ്യമുള്ളതാണ്.

ആദിമ ഗോത്രവിഭാഗങ്ങളെക്കുറിച്ച് പഠനം നടത്തുന്ന നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞരുമായി താരതമ്യം ചെയ്യുമ്പോൾ സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞർ തികച്ചും വ്യത്യസ്തമായ ചില പ്രശ്നങ്ങൾ നേരിടുന്നുണ്ട്. വില്യം ഫൂട്ട് വൈറ്റിന്റെ 'സ്ട്രീറ്റ് കോർണർ സൊസൈറ്റി' എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽനിന്നുള്ള ഒരു കുറിപ്പ് (പരിഭാഷ) ചുവടെക്കൊടുത്തിരിക്കുന്നു.

സമൂഹശാസ്ത്രത്തിലെ ഫീൽഡ്‌വർക്ക് – ചില വൈഷമ്യങ്ങൾ
(Field Work in Sociology - Some Difficulties)

പ്രാക്തനഗോത്രങ്ങളെപ്പറ്റി പഠനം നടത്തുന്ന നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞരുമായി താരതമ്യം ചെയ്യുമ്പോൾ ആധുനിക അമേരിക്കൻ സമൂഹത്തിലെ വിദ്യാർഥി നേരിടുന്നത് വ്യത്യസ്തമായ പ്രശ്നങ്ങളാണ്. നരവംശ ശാസ്ത്രജ്ഞർ ഇടപെടുന്നത് ഒരു സാക്ഷര ജനതയുമായാണ്. അവരിൽ ചിലരെങ്കിലും, ഒരു പക്ഷേ ഭൂരിഭാഗവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗവേഷണറിപ്പോർട്ടുകൾ വായിക്കുമെന്നുറപ്പാണ്. അവരുടെ ജില്ലയുടെ പേര് മറച്ചുവച്ചാലോ വ്യക്തികളുടെ പേര് മാറ്റിക്കൊടുത്താലോ അവരത് തിരിച്ചറിയും. അവർ ഗവേഷകനെയും സഹചാരികളെയും ഓർക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കും.
അത്തരമൊരു സാഹചര്യത്തിൽ ഗവേഷകന് വലിയൊരു ഉത്തരവാദിത്വമുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുസ്തകം കൊണ്ട് ജില്ലയിലെ ജനങ്ങൾക്ക് എന്തെങ്കിലും പ്രയോജനം കിട്ടണം. മാത്രമല്ല, ആ പുസ്തകത്തിന്റെ പ്രസിദ്ധീകരണം കുറഞ്ഞത് അവർക്ക് ദോഷം ഉണ്ടാകാത്ത രീതിയിലായിരിക്കണം.
- Willim Foote White, Street Corner Society (P. 342)

ഇതിൽനിന്ന് വ്യത്യസ്തമായും സമൂഹശാസ്ത്രത്തിൽ ഫീൽഡ് പഠനം നടത്താറുണ്ട്. മറ്റൊരു തരത്തിലുള്ള ഉദാഹരണമാണ് അമേരിക്കൻ ശാസ്ത്രജ്ഞനായ മൈക്കിൾ ബുരാവേ (Michael Burawoy) ഷിക്കാ

ഗോയിലെ ഫാക്ടറിത്തൊഴിലാളികൾക്കിടയിൽ നടത്തിയ പഠനം. ഇതിനായി അദ്ദേഹം ആ ഫാക്ടറിയിൽ മെഷീനിസ്റ്റായി നിരവധി മാസങ്ങൾ ജോലിചെയ്യുകയും തൊഴിലാളികളുടെ വീക്ഷണകോണിലൂടെ ജോലിയിലെ അനുഭവങ്ങളെക്കുറിച്ച് എഴുതുകയും ചെയ്തു.

ഇന്ത്യയിലെ സമൂഹശാസ്ത്രം ഗ്രാമപഠനങ്ങളിലാണ് ഫീൽഡ്‌വർക്ക് രീതികൾ ഏറെ ഉപയോഗിച്ചത്. 1950-കളിൽ ഇന്ത്യക്കാരും വിദേശികളുമായ നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞരും സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞരും ഗ്രാമജീവിതത്തെക്കുറിച്ചും സമൂഹത്തെക്കുറിച്ചും പഠനങ്ങൾ ആരംഭിച്ചു. ആദ്യകാല നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞർ പഠനം നടത്തിയ ഗോത്രസമുദായങ്ങൾക്ക് തുല്യമായാണ് ഇന്ത്യൻ ഗ്രാമങ്ങളെ അവർ കണ്ടത്. ഗ്രാമം ഏറെക്കുറേ ഒരു 'നിയന്ത്രിതസമുദായ' (Bounded Community) മായിരുന്നു. ഒരു വ്യക്തിക്ക് പഠിക്കാൻ കഴിയുംവിധം ചെറുതായിരുന്നു അന്നത്തെ ഗ്രാമസമൂഹങ്ങൾ. അതുകൊണ്ട് സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞർക്ക് ഗ്രാമത്തിലെ എല്ലാവരെക്കുറിച്ചും അറിയാനും അവിടത്തെ ജീവിതം നിരീക്ഷിക്കാനും കഴിഞ്ഞിരുന്നു.

നരവംശശാസ്ത്രം പ്രാകൃതസമുദായങ്ങൾക്ക് കൂടുതൽ പരിഗണന നൽകിയിരുന്നതിനാൽ ബ്രിട്ടിഷ് ഭരണകാലത്തെ ദേശീയവാദികൾക്കിടയിൽ ആ വിഷയത്തിന് അത്ര സ്വീകാര്യത ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. നരവംശശാസ്ത്രത്തിന് ഒരു കൊളോണിയൽ ചായ്‌വ് ഉണ്ടെന്ന് അഭ്യസ്തവിദ്യരായ ഇന്ത്യക്കാരിൽ പലരും കരുതിയിരുന്നു. കാരണം, അന്ന് നരവംശശാസ്ത്രം കോളനിവൽക്കരിക്കപ്പെട്ട സമൂഹങ്ങളുടെ ആധുനികോത്തരമായ തലങ്ങൾ പഠിക്കുന്നതിൽ ശ്രദ്ധയൂന്നിയിരുന്നതിനാൽ, അത് അത്തരം സമൂഹങ്ങളുടെ പുരോഗമനപരവും ക്രിയാത്മകവുമായ തലങ്ങളെ അവഗണിച്ചു. ആദ്യകാല നരവംശശാസ്ത്രവും കൊളോണിയലിസവും തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തെക്കുറിച്ചും പിന്നീട് ചോദ്യങ്ങൾ ഉയർന്നുവന്നു.

ഫീൽഡ്‌വർക്കിന്റെ മികച്ച ഉദാഹരണങ്ങൾ നൽകിയ മലിനോവ്സ്കിയും ഇവാൻസ് പ്രിച്ചാർഡും (Evans Pritchard) പഠനങ്ങൾ നടത്തിയത് പാശ്ചാത്യരാജ്യങ്ങളുടെ ഭരണത്തിലുള്ള കൊളോണിയൽ രാജ്യങ്ങളിലായിരുന്നു. ഇതുകാരണമെല്ലാം ഇന്ത്യൻ ഗ്രാമങ്ങളെക്കുറിച്ചും ഗ്രാമീണരെക്കുറിച്ചും പഠിക്കുന്നത് സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞർക്ക് ഗോത്രപഠനത്തേക്കാൾ സ്വീകാര്യമായി തോന്നി.

ഗ്രാമപഠനങ്ങൾ സമൂഹശാസ്ത്രത്തിൽ വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ടതായിത്തീർന്നു. കാരണം സമൂഹശാസ്ത്രത്തിന്റെ ഈ പഠനവിഷയത്തോട് സ്വതന്ത്ര ഇന്ത്യ വളരെയധികം താൽപ്പര്യം കാണിച്ചിരുന്നു. സ്വതന്ത്ര ഇന്ത്യയിലെ ഭരണകൂടത്തിന് ഗ്രാമീണ വികസനത്തിൽ താൽപ്പര്യമുണ്ടായിരുന്നു. ദേശീയപ്രസ്ഥാനവും ഗാന്ധിജിയും ഗ്രാമോദ്ധാരണ (Village Upliftment) പരിപാടികളിൽ സജീവമായി മുഴുകിയിരുന്നു. തങ്ങളുടെ കുടുംബബന്ധങ്ങളും ചരിത്രവും ഗ്രാമങ്ങളിൽ ശേഷിച്ചിരുന്നതിനാൽ നഗരങ്ങളിലെ വിദ്യാസമ്പന്നരായ ഇന്ത്യക്കാർ പോലും ഗ്രാമജീവിതത്തിൽ താൽപ്പര്യം പ്രകടിപ്പിച്ചു. ഇക്കാരണങ്ങളാൽ ഗ്രാമപഠനങ്ങൾ ഇന്ത്യൻ സമൂഹശാസ്ത്രത്തിന്റെ ഒരു പ്രധാന ഭാഗമായിത്തീർന്നു. ഗ്രാമപഠനങ്ങളിൽ ഫീൽഡ്‌വർക്ക് രീതിക്ക് കൂടുതൽ സ്വീകാര്യത കൈവരുകയും ചെയ്തു.

നിങ്ങൾ ഒരു ഗ്രാമത്തിൽ ജീവിക്കുകയാണെങ്കിൽ മുമ്പൊരിക്കലും അവിടം സന്ദർശിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ഒരാളോട് എങ്ങനെയാവും നിങ്ങളുടെ ഗ്രാമത്തെപ്പറ്റി പറയുക? നിങ്ങളുടെ ജീവിതത്തിലെ ഏതെല്ലാം സവിശേഷതകൾക്കായിരിക്കും നിങ്ങൾ പ്രാധാന്യം കൊടുക്കുക?

ടെലിവിഷനിലും സിനിമകളിലും കണ്ടിട്ടുള്ള ഗ്രാമങ്ങളിൽനിന്ന് അവ എങ്ങനെ വ്യത്യസ്തമായിരിക്കുന്നു? ടെലിവിഷനിലും സിനിമകളിലും കണ്ടുപരിചയിച്ച നഗരങ്ങളിലെവിടെയെങ്കിലും ചെന്നു താമസിക്കാൻ നിങ്ങൾക്ക് താൽപ്പര്യം തോന്നിയിട്ടുണ്ടോ? നിങ്ങളുടെ മറുപടിക്കു പിന്നിലെ കാരണങ്ങളെന്താണ്?

ഒരു നഗരത്തിലാണ് ജീവിക്കുന്നതെങ്കിൽ, അവിടം ഒട്ടും പരിചയമില്ലാത്ത ഒരാളോട് നിങ്ങളുടെ അയൽപക്കങ്ങളെക്കുറിച്ച് എങ്ങനെയാവും വിവരിക്കുക? അയൽപക്കജീവിതത്തിലെ ഏതു പ്രധാന സവിശേഷതകളെക്കുറിച്ചൊക്കെയാവും നിങ്ങൾ പറയുക? സിനിമയിലോ ടെലിവിഷനിലോ കണ്ട നഗരജീവിത പരിസരങ്ങളിൽനിന്നു അയൽപക്കജീവിതത്തിന് എന്തു സാമ്യവ്യത്യാസങ്ങളായിരിക്കും ഉണ്ടാവുക? ടെലിവിഷനിലോ സിനിമകളിലോ കണ്ടു പരിചയിച്ച ഗ്രാമങ്ങളിലെവിടെയെങ്കിലും ചെന്നു താമസിക്കാൻ നിങ്ങൾക്ക് താൽപ്പര്യം തോന്നിയിട്ടുണ്ടോ? നിങ്ങളുടെ മറുപടിക്കു പിന്നിലെ കാരണങ്ങളെന്താണ്?

പങ്കാളിത്തനിരീക്ഷണത്തിന്റെ ചില പരിമിതികൾ (Some limitations of participant observation)

പങ്കാളിത്തനിരീക്ഷണത്തിന്റെ പ്രയോജനങ്ങൾ നാം ചർച്ചചെയ്തു. സംഘാംഗത്തിന്റെ വീക്ഷണത്തിലൂടെ ജീവിതത്തിന്റെ സമ്പുഷ്ടവും വിശദവുമായ ചിത്രം നൽകുന്നു എന്നതാണ് പങ്കാളിത്തനിരീക്ഷണത്തിന്റെ ഏറ്റവും വലിയ പ്രയോജനം എന്നു നാം കണ്ടു. ഫീൽഡ്‌വർക്കിനു ചെലവഴിക്കുന്ന സമയത്തിനും അധ്വാനത്തിനും ലഭിക്കുന്ന പ്രതിഫലമാണ് ഈ ആന്തരികവീക്ഷണം. പല ഗവേഷണപദ്ധതികൾക്കും ഫീൽഡിനെക്കുറിച്ച് ഇത്രയും വിപുലമായ അറിവു നൽകാൻ സാധിക്കുകയില്ല. തുടക്കത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്ന അപൂർണധാരണകൾ തിരുത്താനും ഫീൽഡ്‌വർക്ക് സഹായിക്കുന്നു. പലപ്പോഴും ആദ്യധാരണകൾ തെറ്റായതും മുൻവിധികളുള്ളതുമായിരിക്കും. തന്റെ വിഷയങ്ങളിൽ വരുന്ന മാറ്റങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കാനും അത് ഗവേഷകനെ സഹായിക്കുന്നു. വ്യത്യസ്ത സാഹചര്യങ്ങളുടെയും പശ്ചാത്തലങ്ങളുടെയും സ്വാധീനം മനസ്സിലാക്കുന്നതിനും അത് സഹായകമാണ്. ഉദാഹരണത്തിന്, വിളവെടുപ്പുകാലം മെച്ചമായിരുന്നാലും അല്ലെങ്കിലും വ്യത്യസ്തതരത്തിലുള്ള മാറ്റങ്ങളാണ് സാമൂഹികഘടനയിൽ ഉണ്ടാവുക. അതുപോലെ തൊഴിലുള്ളപ്പോഴും ഇല്ലാത്തപ്പോഴും ജനങ്ങളുടെ പെരുമാറ്റം വ്യത്യസ്തമായിരിക്കും.

ദീർഘകാലം മുഴുവൻ സമയവും പഠനപ്രദേശത്തുതന്നെ ചെലവഴിക്കുന്നതുകൊണ്ട് പങ്കാളിത്ത ഗവേഷണരീതിയിലൂടെ ഗവേഷകർക്കു സർവേ (ചോദ്യാവലി), ഹ്രസ്വനിരീക്ഷണം എന്നിവയിലെ പല തെറ്റുകളും മുൻവിധികളും മറികടക്കാൻ സാധിക്കുന്നു. എന്നാൽ, ഫീൽഡ്‌വർക്ക് തികച്ചും കുറ്റമറ്റ ഒരു

ഗ്രാമപഠനങ്ങൾ നടത്തുന്നതിനുള്ള വ്യത്യസ്ത ശൈലികൾ
(Different Styles of Doing village studies)

1950-കളിലും 1960-കളിലും ഗ്രാമപഠനങ്ങൾ ഇന്ത്യൻ സമൂഹശാസ്ത്രത്തിൽ പ്രാധാന്യം നേടിയെന്നു പറഞ്ഞല്ലോ. എന്നാൽ ഇതിന് വളരെക്കാലം മുമ്പുതന്നെ പ്രശസ്തമായ ഒരു ഗ്രാമപഠനം ഇവിടെ നടന്നിരുന്നു. മിഷനറി ദമ്പതികളായ വില്യം, ഷാർലറ്റ വൈസർ (William and Charlotte Wiser) എന്നിവർ ഉത്തർപ്രദേശിലെ ഒരു ഗ്രാമത്തിൽ അഞ്ചുവർഷം താമസിച്ചുകൊണ്ട് അവിടത്തെ ജീവിതത്തെക്കുറിച്ച് 'മൺചുമരുകൾക്കു പിന്നിൽ' (Behind Mud Walls) എന്ന ഗ്രന്ഥം രചിക്കുകയുണ്ടായി. മിഷനറിപ്രവർത്തനത്തിന്റെ ഭാഗമായാണ് ഈ പുസ്തകം എഴുതപ്പെട്ടതെങ്കിലും ഇത് സമൂഹശാസ്ത്രപഠനമെന്ന പരിഗണനയർഹിക്കുന്നു. കുടിയായ്മ (Jajmani) സമ്പ്രദായത്തെക്കുറിച്ച് നേരത്തേ ഒരു പുസ്തകം രചിച്ചിട്ടുള്ള സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞൻകൂടിയാണ് വില്യം വൈസർ.

1950കളിൽ ഗ്രാമപഠനങ്ങൾ പല പശ്ചാത്തലങ്ങളിലും പല രീതികളിലുമാണ് നടത്തപ്പെട്ടത്. ഫീൽഡ്‌വർക്ക് ഇക്കാലത്ത് സമൂഹശാസ്ത്രത്തിന്റെ അവിഭാജ്യഘടകമായി മാറിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഏറ്റവും നല്ല ഉദാഹരണം എം.എൻ. ശ്രീനിവാസിന്റെ 'റിമമ്പേഡ് വില്ലേജ്' (Remembered Village) എന്ന ഗ്രന്ഥമാണ്. എം.എൻ. ശ്രീനിവാസ് മൈസൂരിനടുത്തുള്ള ഒരു ഗ്രാമത്തിൽ ഒരു വർഷം പഠനം നടത്താനായി ചെലവഴിച്ചു. ആ ഗ്രാമത്തിന് 'രാംപുര' എന്നാണ് അദ്ദേഹം പേരിട്ടത്. ആ നിരീക്ഷണക്കുറിപ്പുകൾ തീപ്പിടിത്തത്തിൽ നശിച്ചുപോയതിനാൽ ഗ്രാമത്തെക്കുറിച്ച് അദ്ദേഹം ഓർമയിൽനിന്നാണ് എഴുതിയത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുസ്തകത്തിന്റെ തലക്കെട്ട് അതാണ് സൂചിപ്പിക്കുന്നത്.

1950കളിലെ മറ്റൊരു പ്രശസ്തമായ ഗ്രാമപഠനമാണ് എസ്.സി. ദുബെയുടെ 'ഇന്ത്യൻ വില്ലേജ്' (Indian Village). ഉസ്മാനിയ സർവകലാശാലയിലെ ഒരു സമൂഹനരവംശശാസ്ത്രജ്ഞനായിരുന്ന ദുബെ സെക്കന്തരാബാദിനടുത്തുള്ള ഷമീർപെറ്റ് എന്ന ഗ്രാമത്തെക്കുറിച്ച് പഠനം നടത്തിയ ഒരു മൾട്ടിഡിസിപ്ലിനറി സംഘത്തിലെ അംഗമായിരുന്നു. ഗ്രാമവികസനപദ്ധതികളുടെ ഒരു പരീക്ഷണശാല എന്ന നിലയിൽ കണ്ടുകൊണ്ട് ഷമീർപെറ്റ് ഗ്രാമത്തിന്റെ വികസനത്തെ ലക്ഷ്യമിട്ട ഒരു വലിയ പഠനപദ്ധതിയായിരുന്നു ഇത്.

1950 കളിൽ കോർണെൽ സർവകലാശാല തുടക്കം കുറിച്ച 'കോർണെൽ വില്ലേജ് സ്റ്റഡി പ്രോജക്ട്' ഗ്രാമപഠനങ്ങളുടെ മറ്റൊരു ശൈലി കാഴ്ചവച്ചു. അമേരിക്കൻ സമൂഹനരവംശശാസ്ത്രജ്ഞരും മനശ്ശാസ്ത്രജ്ഞരും ഭാഷാപണ്ഡിതരും അടങ്ങുന്ന ഒരു സംഘം കിഴക്കൻ ഉത്തർപ്രദേശിലെ അനേകം ഗ്രാമങ്ങളിൽ ഇത്തരം ബഹുവൈജ്ഞാനിക (Multi disciplinary) പഠനങ്ങൾ നടത്തി. ഇന്ത്യൻ പണ്ഡിതരും ഈ പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു.

ഗവേഷണരീതിയല്ല. ഇതിന്റെ പരിമിതികളും ന്യൂനതകളുമെന്താണെന്നു നോക്കാം.

ഫീൽഡ്‌വർക്കിന് ദീർഘകാലം ആവശ്യമാണ്. മാത്രമല്ല, എല്ലാ ജോലിയും ഗവേഷകൻ തനിച്ച് ചെയ്യേണ്ടിവരുന്നു. സ്വാഭാവികമായും ചെറിയൊരുഭാഗം മാത്രമേ ഫീൽഡ്‌വർക്കിന് ഉൾക്കൊള്ളാൻ കഴിയുകയുള്ളൂ. അതായത് ചെറിയൊരു ഗ്രാമമോ സമുദായമോ മാത്രമേ പഠനപരിധിയിൽപ്പെടുത്താനാവൂ. ഫീൽഡ്‌വർക്ക് കാലത്ത് ഒരു ഗ്രാമത്തിലോ സമുദായത്തിലോ നിരീക്ഷിച്ച കാര്യങ്ങൾ, മറ്റു ഗ്രാമങ്ങൾക്കോ പ്രദേശങ്ങൾക്കോ സമുദായ

ങ്ങൾക്കോ ബാധകമാക്കാനാവില്ല. ഇതാണ് ഫീൽഡ്‌വർക്കിന്റെ ഏറ്റവും വലിയ ന്യൂനത. അതുപോലെ, ഫീൽഡ്‌വർക്കിലൂടെ ലഭിക്കുന്നത് ഗവേഷകന്റെ വീക്ഷണമാണോ പഠനവിധേയമാക്കുന്ന ജനങ്ങളുടെ വീക്ഷണമാണോയെന്ന് ഉറപ്പിച്ചു പറയാൻ കഴിയില്ല. പഠനവിധേയമാക്കുന്ന ജനങ്ങളുടെ അഭിപ്രായങ്ങളാണ് ഗവേഷകർ പ്രതിനിധീകരിക്കേണ്ടത്. എന്നാൽ പലപ്പോഴും ഇത് സംഭവിക്കാറില്ല. എഴുതാനായി എന്തു തിരഞ്ഞെടുക്കണമെന്നും എന്ത് വായനക്കാരുടെ മുൻപിൽ അവതരിപ്പിക്കണമെന്നും തീരുമാനിക്കുന്നത് ഗവേഷകരാണ്. സ്വാഭാവികമായും തെറ്റുകൾ സംഭവിക്കാം. ഗവേഷകരുടെ മുൻവിധികളും ചായ്‌വുകളും അതിൽ കടന്നുകയറിയേക്കാം. ഈ അപകടം എല്ലാ ഗവേഷണരീതിയിലും നിലനിൽക്കുന്നുണ്ട്.

ഫീൽഡ്‌വർക്ക് പൊതുവേ വിമർശിക്കപ്പെടുന്നത് അതിന്റെ അടിസ്ഥാനമായ ഏകപക്ഷീയ ബന്ധത്തിന്റെ (One sided relationship) പേരിലാണ്. ഫീൽഡ്‌വർക്കിൽ നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞരോ സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞരോ ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിക്കുകയും ഉത്തരങ്ങൾ അവതരിപ്പിക്കുകയും ജനങ്ങൾക്കുവേണ്ടി സംസാരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇവിടെ ജനങ്ങൾക്ക് ഒന്നും ചെയ്യാനില്ല.

ഈ പോരായ്മ മറികടക്കുന്നതിന് ചില പണ്ഡിതർ ഒരു സംവാദഘടനാരൂപം (Dialogue Format) നിർദേശിക്കുകയുണ്ടായി. ജനങ്ങളെയും പ്രതികർത്താക്കളെയും പ്രത്യക്ഷമായി ഫീൽഡ്‌വർക്കിൽ ഉൾപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള നിർദേശങ്ങളാണ് അതിലുണ്ടായിരുന്നത്. ഇതുപ്രകാരം, ഗവേഷകരുടെ കൃതി ഫീൽഡ്‌വർക്ക് നടത്തപ്പെടുന്ന സമുദായത്തിന്റെ ഭാഷയിലേക്കു തർജമ ചെയ്യാനും അതു വായിച്ച് അഭിപ്രായം പ്രകടിപ്പിക്കാനും ആവശ്യപ്പെടണം. ഇത് ഗവേഷകനും ഗവേഷണം ചെയ്യപ്പെടുന്ന ജനങ്ങളും തമ്മിലുള്ള അകലം കുറയ്ക്കുന്നു. അതോടെ ഗവേഷകന്റെ വ്യാഖ്യാനങ്ങളെ ചോദ്യംചെയ്യാനും തിരുത്താനും ജനങ്ങൾക്ക് സാധിക്കും. ഇത് തീർച്ചയായും സമൂഹശാസ്ത്രഗവേഷണത്തെ സങ്കീർണവും വിവാദസാധ്യതയുള്ളതുമാക്കിയേക്കാം. പക്ഷേ, ദീർഘകാലാടിസ്ഥാനത്തിൽ അറിവ് ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കുന്നതിൽ കൂടുതൽ ജനങ്ങളെ ഗവേഷണപ്രക്രിയയിൽ പങ്കാളികളാക്കാനും അതിലൂടെ സമൂഹശാസ്ത്രത്തെ കൂടുതൽ ജനാധിപത്യവൽക്കരിച്ച് മുന്നോട്ടു കൊണ്ടുപോകാനും സാധിക്കും.

സർവേകൾ
(Surveys)

സമൂഹശാസ്ത്രത്തിൽ ഏറ്റവും അറിയപ്പെടുന്ന ഗവേഷണരീതിയാണ് സർവേ. സമൂഹശാസ്ത്രത്തിൽ മാത്രമല്ല സർവേ ഉപയോഗിക്കപ്പെടുന്നത്. ഇന്ത്യയിൽ അക്കാദമികമല്ലാത്ത കാര്യങ്ങൾക്കും സർവേ ഉപയോഗിക്കുന്നു. തിരഞ്ഞെടുപ്പു ഫലങ്ങൾ പ്രവചിക്കാനും ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ വിൽക്കാനുള്ള വിപണനതന്ത്രങ്ങൾ രൂപീകരിക്കാനും വിവിധ വിഷയങ്ങളിലുള്ള പൊതുജനാഭിപ്രായം പുറത്തുകൊണ്ടുവരാനുമൊക്കെയായി ഇന്ന് സർവേകൾ ഉപയോഗിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്.

സർവേ പൊതുവായി കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് ഒരവലോകനം നൽകുന്നു. തിരഞ്ഞെടുത്ത ഒരു സംഘം ആളുകളിൽനിന്ന് ശേഖരിച്ച വിവരത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ വിഷയത്തെക്കുറിച്ച് സമഗ്രമായൊരു കാഴ്ചപ്പാട് ലഭിക്കാൻ സർവേയിലൂടെ സാധ്യമാകുന്നു. വിവരശേഖരണത്തിനായി തിരഞ്ഞെടുക്കുന്ന ജനങ്ങളെ പ്രതികർത്താക്കൾ (Respondents) എന്നു വിളിക്കുന്നു. ഗവേഷകരുടെ ചോദ്യങ്ങളോട് അവർ പ്രതികരിക്കുന്നു.

സർവേഗവേഷണം സാധാരണയായി നടത്താറുള്ളത് വലിയ സംഘങ്ങളാണ്. അതിൽ ഗവേഷകസഹചാരികൾ (Associates),

സഹായികൾ (Assistants) എന്നിവരും ഉൾപ്പെടുന്നു. അവർ പഠനത്തിന് പദ്ധതി ഒരുക്കുകയും രൂപരേഖ തയാറാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

സർവേയുടെ ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിക്കുന്നതിനും ഉത്തരങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുന്നതിനും പല മാർഗങ്ങളുണ്ട്. ചോദ്യങ്ങൾ പലപ്പോഴും അന്വേഷകൻ സ്വകാര്യസന്ദർശന സമയത്ത് വാമൊഴിയായി ചോദിക്കുന്നു. ചിലപ്പോൾ ടെലിഫോണിലൂടെയും ചോദിക്കാറുണ്ട്. അന്വേഷകർ ചോദ്യാവലി ഫീൽഡിൽ കൊണ്ടുപോയി പ്രതികരണങ്ങൾ എഴുതി വാങ്ങാറുമുണ്ട്.

കമ്പ്യൂട്ടറുകളും വിവരസാങ്കേതികവിദ്യയും പ്രചരിച്ചതോടെ ഇലക്ട്രോണിക് സർവേകളും വ്യാപകമായിട്ടുണ്ട്. ഈ സംവിധാനത്തിൽ ഇ-മെയിൽ, ഇന്റർനെറ്റ് എന്നിവയിലൂടെ ചോദ്യങ്ങൾ സ്വീകരിക്കാനും ഉത്തരങ്ങൾ അയയ്ക്കാനും പ്രതികർത്താക്കൾക്ക് സാധിക്കുന്നു. ഫേസ്ബുക്ക്, വാട്സാപ്പ്, തുടങ്ങിയവ പുതിയ സങ്കേതങ്ങളാണ്.

സർവേക്ക് മറ്റു ഗവേഷണരീതികളെ അപേക്ഷിച്ച് ഒരു പ്രധാന മെച്ചമുണ്ട്

ജനസംഖ്യയിൽ ഒരു ചെറിയ വിഭാഗത്തെയെടുത്ത് പഠിച്ചുകൊണ്ട് അവയിലൂടെ ലഭ്യമാകുന്ന നിഗമനങ്ങളെ വലിയ സമഷ്ടി (Population)യിലേക്ക് സാമാന്യവൽക്കരിക്കാൻ

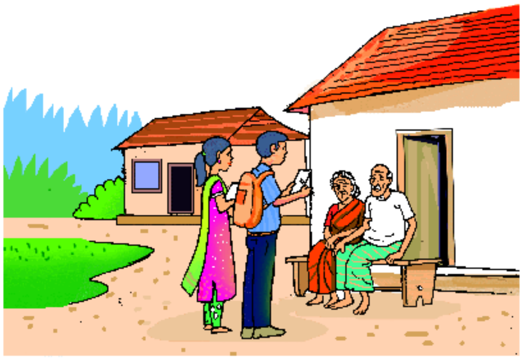

സർവേയ്ക്ക് സാധിക്കുന്നു. അങ്ങനെ ചുരുങ്ങിയ സമയംകൊണ്ട്, കുറഞ്ഞ അധ്വാനത്തിലും ചെലവിലും വലിയ കൂട്ടത്തെക്കുറിച്ച് പഠിക്കാൻ സർവേകൊണ്ട് സാധിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടാണ് സമൂഹശാസ്ത്രങ്ങളിലും മറ്റു മേഖലകളിലും സർവേ പ്രിയങ്കരമായത്.

മറ്റൊരു ഗവേഷണരീതിയായ സാമ്പിൾ സർവേ എന്താണെന്ന് നോക്കാം. സാമ്പിൾ സർവേയിൽ ഗവേഷകർ തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട വ്യക്തികളിൽ നിന്നുമാത്രമാണ് വിവരങ്ങൾ ശേഖരിക്കുന്നത്. പഠനവിധേയമാക്കുന്ന മൊത്തം ഗ്രൂപ്പിനെ - സമഷ്ടി അഥവാ ജനസംഖ്യ എന്നു പറയുന്നു. ഇവരിൽനിന്ന് പഠനത്തിനായി തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്ന വ്യക്തികൾ മൊത്തം ജനസംഖ്യയെ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നു. ഈ ഗ്രൂപ്പിനെയാണ് സാമ്പിൾ (Sample) അല്ലെങ്കിൽ പ്രതിരൂപം എന്നു പറയുന്നത്. സാമ്പിൾ സർവേ/പ്രതിരൂപ സർവേയുടെ ഫലം ഉപയോഗിച്ച് സാമാന്യവൽക്കരണം (Generalisation) നടത്താൻ സാധിക്കുന്നു. സാംഖ്യകത്തിലെ (Statistics) സാമ്പ്ളിങ് സിദ്ധാന്തം (Sampling theory) ഉപയോഗിച്ചുകൊണ്ടാണ് സാമ്പിൾ സർവേ നടത്തുക. സാമ്പിൾ തിരഞ്ഞെടുക്കാൻ അനേകം രീതികളുണ്ട്.

ഇത് പ്രധാനമായും രണ്ടു തത്ത്വങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു.

1. സ്തരിതാ സാമ്പ്ളിങ് (Stratified sampling)
2. യാദൃച്ഛിക സാമ്പ്ളിങ് (Random Sampling)

ജനസംഖ്യയിലെ പ്രസക്തമായ എല്ലാ വിഭാഗങ്ങളെയും സാമ്പിളിൽ (പ്രതിരൂപം) പ്രതിനിധീകരിക്കുന്ന രീതിയാണ് സ്തരിതാ സാമ്പ്ളിങ്. ജനങ്ങൾ ഒരു ഏകവിഭാഗമല്ല. അവർ പല ഉപവിഭാഗങ്ങളിൽപ്പെട്ടവരാണ്. ഇതിനെ ശ്രേണീകരണം എന്നു വിളിക്കുന്നു. ഈ രീതിയനുസരിച്ച് സാമ്പിൾ എടുക്കേണ്ട ജനസംഖ്യയെ വർഗം, ജാതി, മതം, ലിംഗം,

സെൻസസും നാഷണൽ സാമ്പിൾ സർവേ സംഘടനയും
(The Census and the National Sample Survey Organisation)

ലോകത്ത് ഏറ്റവും കൃത്യമായി ജനസംഖ്യാകണക്കെടുപ്പു നടത്തുന്ന രാജ്യങ്ങളിലൊന്നാണ് ഇന്ത്യ. ഓരോ പത്തുവർഷം കൂടുമ്പോഴും നാം ജനസംഖ്യാകണക്കെടുപ്പു നടത്തുന്നു.

ലക്ഷക്കണക്കിന് അന്വേഷകരും വിപുലമായ മുന്നൊരുക്കങ്ങളും ആവശ്യമുള്ള, ഭീമമായ ചെലവു വരുന്ന പ്രക്രിയയാണ് ഇന്ത്യൻ സെൻസസ്. എന്നാൽ ഇതിനു പകരമായി രാജ്യത്തുള്ള ഓരോ വീടിന്റെയും ഓരോ വ്യക്തിയുടെയും വിശദാംശങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുത്തിയുള്ള സമഗ്രമായ സർവേഫലം നമുക്കു ലഭിക്കുന്നു. എന്നാൽ പല വിദേശരാജ്യങ്ങളും സാമ്പിൾ സർവേകളാണ് നടത്തുന്നത്. ഇതിന്റെ ഫലങ്ങളും കൃത്യത പുലർത്തുന്നതാണ്. സെൻസസുകളുടെ ഇടവേളകളിലായി ഇന്ത്യയിൽ നാഷണൽ സാമ്പിൾ സർവേ ഓർഗനൈസേഷൻ (NSSO) ഓരോ വർഷവും സാമ്പിൾ സർവേ നടത്തുന്നു. ദാരിദ്ര്യം, തൊഴിലില്ലായ്മ തുടങ്ങിയ വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചാണ് സർവേ സംഘടിപ്പിക്കുന്നത്. NSSO ഓരോ അഞ്ചുവർഷം കൂടുമ്പോഴും 1.2 ലക്ഷം വീടുകളെയും ആറുലക്ഷത്തിലേറെ വ്യക്തികളെയും ഉൾപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് ഒരു വലിയ സർവേയും നടത്തിവരുന്നു. ഇത് വലിയൊരു സാമ്പിളായി കണക്കാക്കപ്പെടുന്നു. ലോകത്തിൽ കൃത്യമായി നടത്തപ്പെടുന്ന ഏറ്റവും വലിയ സർവേകളിൽ NSSO സർവേ ഉൾപ്പെടുന്നു. ശാസ്ത്രീയമായി തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നതുകൊണ്ട് മൊത്തം ജനസംഖ്യയുടെ സവിശേഷതകൾ വിലയിരുത്താൻ NSSO സാമ്പിളിനുകഴിയുന്നു.

വയസ്സ് എന്നിവയുടെയൊക്കെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ പലതട്ടുകളായി തരംതിരിക്കുന്നു.

(ഇവിടെ പ്രസ്താവിച്ച ശ്രേണീകരണം കേവലം സാംഖ്യക ആശയമാണെന്നും നാലാമധ്യായത്തിൽ ചർച്ചചെയ്ത സാമൂഹിക ശ്രേണീകരണം എന്ന ആശയത്തിൽനിന്നു വിഭിന്നമാണെന്നും പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിക്കുക). ഈ തട്ടുകളിൽനിന്നാണ് സാമ്പിളുകൾ തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നത്. ഏതു തട്ടിനെയാണ് പ്രസക്തമായി കണക്കാക്കേണ്ടത് എന്നത് ഗവേഷണത്തിന്റെ പ്രത്യേക ലക്ഷ്യങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് ഗവേഷകരാണ് തീരുമാനിക്കുക. ഉദാഹരണത്തിന്, മതത്തെക്കുറിച്ചുള്ള മനോഭാവം ഗവേഷണം ചെയ്യുമ്പോൾ എല്ലാ മതവിഭാഗങ്ങളിൽ നിന്നുള്ളവരെയും ഉൾപ്പെടുത്തണം. അതുപോലെ ട്രേഡ് യൂണിയൻ മനോഭാവങ്ങളെക്കുറിച്ച് ഗവേഷണം ചെയ്യുമ്പോൾ തൊഴിലാളികൾ, മാനേജർമാർ, വ്യവസായികൾ തുടങ്ങിയവരെയും പരിഗണിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

സാമ്പിൾ തിരഞ്ഞെടുപ്പിന്റെ രണ്ടാമത്തെ തത്ത്വം യഥാർഥ ഏകകം (Unit) - തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നത് വ്യക്തി അല്ലെങ്കിൽ ഗ്രാമം അല്ലെങ്കിൽ ഗൃഹം - ആകസ്മികതയെ മാത്രം ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു എങ്കിൽ ഇതിനെ യാദൃച്ഛികവൽക്കരണം (Randomisation) എന്നും സൂചിപ്പിക്കാറുണ്ട്. സംഭവ്യതകൾ (Probability) എന്ന സങ്കൽപ്പനത്തെയാണ് ഇതാശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നത്. സംഭവ്യത എന്നതു കൊണ്ടുദ്ദേശിക്കുന്നത് യാദൃച്ഛികതയാണ്. യാദൃച്ഛികത ഒരു സംഭവം ഉണ്ടാകാനുള്ള സാധ്യതയാണ്. ഉദാഹരണത്തിന്, ഒരു നാണയം ടോസ് ചെയ്താൽ ഇരുവശങ്ങളിലൊന്ന് മുകളിൽ വരുന്നതിനുള്ള സാധ്യത തുല്യമാണ്. ഓരോന്നിലും 50% സാധ്യതയുണ്ടെന്നു പറയാം. മുകളിൽ വരുന്നത് നാണയത്തിന്റെ തലയോ വാലോ (Head or Tail) എന്നത് പൂർണമായും യാദൃച്ഛികതയെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതുപോലുള്ള സംഭവങ്ങളാണ് യാദൃച്ഛികസംഭവ്യത (Random Events).

ഇതേ ആശയം തന്നെയാണ് ഒരു സാമ്പിൾ തിരഞ്ഞെടുക്കുമ്പോൾ നാം ഉപയോഗിക്കുന്നത്. സാമ്പിളിന്റെ ഭാഗമായി വ്യക്തിയോ സംഘമോ (ഗ്രാമമോ കുടുംബമോ ഏതും) യാദൃച്ഛികമായാണ് തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്നത്. പല രീതികൾ ഇതിനായി ഉപയോഗിക്കുന്നുണ്ട്. നറുക്കെടുപ്പ്, പ്രത്യേകം തയാറാക്കിയ പട്ടിക, ക്രമരഹിത പട്ടിക ഉപയോഗിക്കൽ, കമ്പ്യൂട്ടറുകൾ തിരഞ്ഞെടുക്കുന്ന ക്രമരഹിത നമ്പറുകൾ എന്നിവ ഉപയോഗിച്ച് യാദൃച്ഛിക സാമ്പ്ളിങ് നടത്താം.

എങ്ങനെയാണ് സ്തരിതാപ്രതിരൂപം തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നത് എന്നു മനസ്സിലാക്കാൻ ഒരു ഉദാഹരണമെടുക്കാം. 'ചെറിയ സമുദായങ്ങൾക്കിടയിലാണ് വലിയ സമുദായങ്ങൾക്കിടയിൽ ജീവിക്കുന്നതിനേക്കാൾ കൂടുതൽ അടുപ്പവും സാമുദായികസൗഹാർദവും നിലനിൽക്കുന്നത്' എന്ന് ഒരു പരികൽപ്പന (Hypothesis) പരിശോധിക്കാം.

ഇന്ത്യയിലെ ഒരു സംസ്ഥാനത്തിലെ ഗ്രാമീണ മേഖലയിലാണ് നാം പഠനം നടത്തുന്നത് എങ്കിൽ ആ സംസ്ഥാനത്തെ എല്ലാ ഗ്രാമങ്ങളുടെയും അതിലെ ജനസംഖ്യയുടെയും ഒരു പട്ടിക തയാറാക്കിക്കൊണ്ടാണ് സാമ്പിൾ തിരഞ്ഞെടുക്കുന്ന പ്രക്രിയ ആരംഭിക്കുക. അതിനായി ഗ്രാമങ്ങളെ ചെറിയ ഗ്രാമങ്ങൾ, വലിയ ഗ്രാമങ്ങൾ എന്നിങ്ങനെ തരംതിരിക്കുന്നു. ചെറുതും വലുതുമല്ലാത്ത 'ഇടത്തരം' ഗ്രാമങ്ങളെ പട്ടികയിൽനിന്ന് ഒഴിവാക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ പരിഷ്കരിച്ച പട്ടികയിൽ ചെറുതും വലുതുമായ ഗ്രാമങ്ങൾ മാത്രമാണുണ്ടാവുക. യാദൃച്ഛിക പ്രതിരൂപം പഠനരീതിയിൽ പഠനവിധേയമാക്കുന്ന ഗ്രൂപ്പിലെ എല്ലാവിഭാഗങ്ങൾക്കും തുല്യ അവസരമാണ് നൽകുക. അതിനാൽ ഇവിടെ ഓരോ ഗ്രൂപ്പിൽനിന്നും തുല്യയെണ്ണം ഗ്രാമങ്ങളെ വീതം നറുക്കെടുപ്പിലൂടെ തിരഞ്ഞെടുക്കുകയും തുടർന്ന് ഈ ഗ്രാമങ്ങളെക്കുറിച്ച് പഠിക്കുകയും ആദ്യമെടുത്ത പരികല്പന തെറ്റാണോ ശരിയാണോ എന്നു കണ്ടെത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇത്തരത്തിൽ സാമ്പിൾ തിരഞ്ഞെടുക്കുമ്പോൾ വളരെ ശ്രദ്ധ പുലർത്തേണ്ടതുണ്ട്. മുഴുവൻ ജനസംഖ്യയെയും അതിന്റെ സവിശേഷതകളെയും പ്രതിനിധീകരിക്കാൻ അതിന് കഴിയണം. എങ്കിൽ മാത്രമേ അതിൽനിന്നു ലഭിക്കുന്ന ഫലങ്ങൾ മൊത്തം ജനസംഖ്യയിലേക്ക് സാമാന്യവൽക്കരിക്കാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ.

തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ജനസംഖ്യയുടെ സവിശേഷതകളുമായി വളരെ അടുത്ത സാമ്യമുള്ള സാമ്പിളുകൾ തന്നെ കണ്ടെത്തിയാലും ചെറിയ വ്യതിയാനങ്ങൾ സംഭവിച്ചേക്കാം. ഇതിനെ സാമ്പിൾ തിരഞ്ഞെടുപ്പിന്റെ 'പിഴവിലൂടെ വരുന്ന വ്യത്യാസങ്ങൾ' അഥവാ പ്രതിരൂപ പിശക് (Sampling Error) എന്നു പറയുന്നു. ഈ തെറ്റു സംഭവിക്കുന്നത് ഗവേഷകരുടെ കുറ്റംകൊണ്ടല്ല; ഒരു വലിയ സമഷ്ടിയെ പ്രതിനിധീകരിക്കാൻ ഒരു ചെറിയ സാമ്പിൾ ഉപയോഗിക്കുന്നതുകൊണ്ടാണ്. സാമ്പിൾ സർവേയിലെ ഫലങ്ങൾ റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യുമ്പോൾ, ഗവേഷകർ അവരുടെ സാമ്പിളിന്റെ വലുപ്പവും പിഴവിലൂടെ വരാവുന്ന വ്യത്യാസങ്ങളും സൂചിപ്പിക്കണം. എങ്കിലും ചുരുങ്ങിയ സമയംകൊണ്ട് കുറഞ്ഞ ചെലവിൽ വലിയൊരു സമഷ്ടിയുടെ വിശാലമായ ഒരു അവലോകനം നൽകാൻ സഹായകമാണ് സാമ്പിൾസർവേ. കൂടുതൽ വലുപ്പമുള്ള സാമ്പിളുകൾ ഉപയോഗിച്ചാൽ സമഷ്ടിയെ യഥാർഥമായി പ്രതിനിധീകരിക്കാനുള്ള സാധ്യതയും കൂടും. മുഴുവൻ ജന ങ്ങളെയും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന സെൻസസ് ഇതിന്റെ കുറ്റമറ്റ രൂപമാണ്.

പല വൻകിടസർവേകളും പതിനായിരക്കണക്കിന് വ്യക്തികളെ പ്രതിരൂപങ്ങളായി

കണ്ടെത്തി പഠനം നടത്താറുണ്ട്. എന്നാൽ സാമ്പിളുകളുടെ വലുപ്പം മാത്രമല്ല പ്രധാനം, അതു തിരഞ്ഞെടുക്കുന്ന രീതിയും വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ടതാണ്. സാമ്പിളുകൾ തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നത് പലപ്പോഴും പ്രായോഗിക പരിഗണനകളെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയായിരിക്കും. സെൻസസ് പ്രായോഗികമല്ലാത്ത സാഹചര്യങ്ങളിൽ സാമ്പിൾസർവേ മാത്രമാണ് ജനസംഖ്യയെ മൊത്തമായി പഠിക്കുന്നതിനുള്ള മാർഗം.

സർവേയുടെ ഏറ്റവും വലിയ നേട്ടം അത് സമഗ്രമായൊരു ചിത്രം നൽകുന്നു എന്നതാണ്. ഒരു കൂട്ടായ്മയെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള ചിത്രമാണ് സർവേ നൽകുന്നത്, അല്ലാതെ ഒരു വ്യക്തിയെയോ സംഘത്തെയോ വേർതിരിച്ചെടുത്ത ചിത്രമല്ല. സമഗ്രതലത്തിൽനിന്നു കൊണ്ട് മാത്രമേ പല സാമൂഹിക പ്രശ്നങ്ങളും നമുക്ക് തിരിച്ചറിയാൻ കഴിയുകയുള്ളൂ. സൂക്ഷ്മതലത്തിലുള്ള അന്വേഷണത്തിലൂടെ അവ കണ്ടെത്താൻ കഴിയുകയുമില്ല.

ഉദാഹരണമായി, സംഘബോധത്തിന്റെ ഫലമായി സൃഷ്ടിക്കപ്പെടുന്ന പല സാമൂഹിക പ്രതിഭാസങ്ങളെപ്പറ്റിയും സർവേകളിലൂടെ മാത്രമേ പഠിക്കാനാവൂ. വ്യക്തികളെ വേറിട്ടു കണ്ടുകൊണ്ട് ഇവ പഠിക്കാനാവില്ല.

മറ്റു ഗവേഷണരീതികളെപ്പോലെ സർവേ രീതിക്കും അതിന്റേതായ പോരായ്മകളുണ്ട്. സർവേ വ്യാപകമായ ചിത്രം നൽകുന്നുണ്ടെങ്കിലും പ്രതികർത്താക്കളിൽനിന്ന് ആഴത്തിലുള്ള വിവരങ്ങൾ ലഭിക്കാൻ സാധാരണനിലയിൽ സർവേയിലൂടെ സാധ്യ തയില്ല. പ്രതികർത്താക്കളുടെ എണ്ണം കൂടുതലായതിനാൽ ഓരോരുത്തരുമായി ചെലവഴിക്കാനുള്ള സമയം പരിമിതമായിരിക്കും. കൂടാതെ സർവേയുടെ ചോദ്യാവലി പ്രതികർത്താക്കളിലേക്ക് എത്തിക്കുന്നത് അനേകം അന്വേഷകരാണ്. അതിനാൽ സങ്കീർണമായ ചോദ്യങ്ങളും വിശദമായതോ കൃത്യത ആവശ്യമുള്ളതോ ആയ ചോദ്യങ്ങളും ഉൾപ്പെടുത്തുന്നത് ഉചിതമല്ല. കാരണം, ചോദ്യാവലി എല്ലാവരും ഒരേ രീതിയിൽ ചോദിക്കണമെന്നില്ല. ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിക്കുന്നതിലും ഉത്തരങ്ങൾ രേഖപ്പെടുത്തുന്നതിലും സംഭവിക്കാവുന്ന വ്യത്യാസങ്ങൾ സർവേയിൽ തെറ്റുകൾ കടന്നുകൂടുന്നതിന് കാരണമാകുന്നു. അതിനാൽ സർവേക്ക് ആവശ്യ മായ ചോദ്യാവലി വളരെ ശ്രദ്ധാപൂർവം തയാറാക്കണം. ചോദ്യാവലി കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നത് ഗവേഷകരല്ലാത്ത വ്യക്തികൾ ആയതിനാൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന സമയത്ത് തിരുത്തലുകളും ഭേദഗതികളും നടത്താനുള്ള സാധ്യത കുറവാണ്.

സർവേയിൽ അന്വേഷകരും പ്രതികർത്താക്കളും തമ്മിൽ ദീർഘകാലബന്ധത്തിന് സാധ്യതയില്ല. അതിനാൽ സർവേ ചോദ്യങ്ങൾ രണ്ട് അപരിചിതർ തമ്മിൽ ചോദിക്കാവുന്നതും ഉത്തരം ലഭിക്കാവുന്ന തരത്തിലുമുള്ളവയായിരിക്കണം. വ്യക്തിപരവും പ്രകോപനപരവുമായ ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിക്കാൻ പാടില്ല. അത്തരത്തിലുള്ള ചോദ്യങ്ങളോട് പൊതുവെ പ്രതികരിക്കുന്നവർ സത്യസന്ധമായ ഉത്തരം നൽകില്ല. പകരം, അവർക്ക് 'സുരക്ഷിതം' എന്നു തോന്നുന്ന ഉത്തരങ്ങൾ നൽകുകയും ചെയ്യും. അത്തരത്തിലുള്ള പ്രശ്നങ്ങളെ പ്രതിരൂപേതര പിശകുകൾ (Non Sampling Errors) എന്നു പറയുന്നു. സാമ്പ്ളിങ് പ്രക്രിയമൂലമല്ല ഈ തെറ്റുകൾ സംഭവിക്കുന്നത്. ഗവേഷണത്തിന്റെ രൂപകല്പനയിലും നടപ്പാക്കുന്ന രീതിയിലുള്ള പിശകുകളും പോരായ്മകളുമാണിതിനു കാരണം.

സർവേരീതിയിൽ കടന്നുകൂടുന്ന തെറ്റുകൾ പലതും മുൻകൂട്ടി കാണാനോ പ്രതിരോധിക്കാനോ കഴിയാത്തതാണ്. അതിനാൽ തെറ്റുപറ്റാനും തെറ്റിദ്ധരിപ്പിക്കുന്നതോ തെറ്റായതോ ആയ വിലയിരുത്തലുകൾ

നടത്തപ്പെടാനും സാധ്യതയുണ്ട്. സർവേയുടെ ഏറ്റവും വലിയ ന്യൂനത അതിന്റെ ചോദ്യാവലിയിൽ തന്നെയുണ്ട്. സർവേ വിജയിക്കണമെങ്കിൽ ചോദ്യാവലി കർശനമായി ചിട്ടപ്പെടുത്തിയതും വഴക്കമില്ലാത്തതും (Rigid) ആയിരിക്കണം. എന്നാൽ ഇത്തരം ചോദ്യങ്ങൾക്ക് സർവേയുടെ യഥാർഥ ലക്ഷ്യം കൈവരിക്കാനാവില്ല. എത്രതന്നെ മികച്ച ചോദ്യാവലിയായാലും അതിന്റെ അന്തിമവിജയം ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നത് അന്വേഷകരും പ്രതികർത്താക്കളും തമ്മിലുള്ള പരസ്പരപ്രവർത്തനത്തിലാണ്. പ്രത്യേകിച്ച് പ്രതികർത്താക്കളുടെ സഹകരണത്തെയും സത്യസന്ധതയെയും ആശ്രയിച്ചായിരിക്കും.

പരിചയമുള്ള ഏതെങ്കിലും സർവേകളെക്കുറിച്ച് നിങ്ങൾ ചർച്ചചെയ്യുക. തിരഞ്ഞെടുപ്പുസർവേകളെക്കുറിച്ചോ പത്രങ്ങളും ചാനലുകളും നടത്തുന്ന സർവേകളെക്കുറിച്ചോ ആവാം.

ഇത്തരം സർവേഫലങ്ങൾ റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യപ്പെട്ടപ്പോൾ സംഭവിക്കാവുന്ന പിഴവുകളെപ്പറ്റി അതിൽ സൂചിപ്പിച്ചിരുന്നോ?

സാമ്പിളിന്റെ വലുപ്പത്തെക്കുറിച്ചോ അവ തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട രീതിയെക്കുറിച്ചോ എവിടെയെങ്കിലും സൂചിപ്പിച്ചിരുന്നോ? ഗവേഷണപ്രക്രിയയിലെ ഇത്തരം കാര്യങ്ങൾകൂടി റിപ്പോർട്ടിൽ വ്യക്തമാക്കാത്തപക്ഷം അത്തരം സർവേയുടെ കണ്ടെത്തലുകളെ വിശ്വസനീയം എന്നു കരുതാനാവില്ല. കാരണം, സർവേഫലങ്ങളെ വിലയിരുത്താൻ മേൽപ്പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങൾകൂടി അനിവാര്യമാണ്. മാധ്യമങ്ങൾ പലപ്പോഴും സർവേകളെ ദുരുപയോഗം ചെയ്തുകാണാറുണ്ട്.

പക്ഷപാതപരവും വേണ്ടത്ര പ്രാതിനിധ്യം ഇല്ലാത്തതുമായ പ്രതിരൂപങ്ങൾ ആസ്പദമാക്കി വലിയ വാദഗതികളുയർത്തുന്നതാണ് ഇത്തരം സർവേകളുടെ രീതി. ഈ കാഴ്ചപ്പാടിൽ നിന്നുകൊണ്ട് നിങ്ങൾക്ക് പരിചയമുള്ള സർവേകളെ വിലയിരുത്തുക.

ചുവടെ കൊടുത്ത ചോദ്യങ്ങൾ മുൻനിർത്തി, നിങ്ങളുടെ വിദ്യാലയത്തിൽ ഒരു സർവേ പഠനം നടത്തണമെന്നു കരുതുക. മുഴുവൻ കുട്ടികളെയും പ്രതിനിധീകരിക്കത്തക്കവണ്ണം ഇതിനാവശ്യമായ സാമ്പിളുകൾ എങ്ങനെയാവും തിരഞ്ഞെടുക്കുക?

(i) ഏക സഹോദരനോ സഹോദരിയോ മാത്രമുള്ള വിദ്യാർഥികൾ ഒന്നിലേറെ സഹോദരങ്ങളുള്ള വിദ്യാർഥികളെ അപേക്ഷിച്ച് പഠനത്തിൽ മികച്ചവരോ അല്ലാത്തവരോ ആകുന്നുണ്ടോ?

(ii) പ്രൈമറി (I മുതൽ V വരെ ക്ലാസുകൾ), മിഡിൽ (VI മുതൽ VIII വരെ ക്ലാസുകൾ), സെക്കന്ററി (IX മുതൽ X വരെയുള്ള ക്ലാസുകൾ), ഹയർ സെക്കൻഡറി (XI മുതൽ XII വരെയുള്ള ക്ലാസുകൾ) എന്നീ വിഭാഗങ്ങളിലോരോന്നിലെയും വിദ്യാർഥികളുടെ ഏറ്റവും ഇഷ്ടപ്പെട്ട ഒഴിവുസമയപ്രവർത്തനങ്ങൾ എന്തെല്ലാം?

(iii) ഒരു വിദ്യാർഥിയുടെ പ്രിയപ്പെട്ട അധ്യാപിക/അധ്യാപകൻ പഠിപ്പിക്കുന്ന വിഷയം തന്നെയാണോ അവരുടെ ഇഷ്ടവിഷയമായിരിക്കുന്നത്? ഇക്കാര്യത്തിൽ ആ കുട്ടികൾക്കിടയിൽ വലിയ വ്യത്യാസങ്ങൾ കാണുന്നുണ്ടോ?

[കുറിപ്പ്: ഓരോ ചോദ്യത്തിനും വ്യത്യസ്തമായ പ്രതിരൂപപദ്ധതികൾ തയാറാക്കുക]

ലിംഗാനുപാതത്തിലെ ആപൽക്കരമായ ഇടിവ് – സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകൾ (Alarming Decline in the Sex Ratio)

ഇന്ത്യയിലെ കുറഞ്ഞുവരുന്ന ലിംഗാനുപാതത്തെക്കുറിച്ച് 3-ാമത്തെ അധ്യായത്തിൽ ചർച്ച ചെയ്തിട്ടുണ്ടല്ലോ. സമീപകാലത്ത് ആൺകുട്ടികളെ അപേക്ഷിച്ച് പെൺകുട്ടികളുടെ ജനനത്തിൽ ഗണ്യമായ കുറവുണ്ടായി. പഞ്ചാബ്, ഹരിയാന, ഡൽഹി, ഹിമാചൽപ്രദേശ് എന്നീ സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ പെൺശിശുക്കളുടെ ജനനത്തിലുള്ള ഇടിവ് പരിഭ്രാന്തി ഉളവാക്കുന്ന നിലയെത്തിയിരിക്കുന്നു.

പ്രായഗ്രൂപ്പിൽ കുട്ടികളുടെ എണ്ണം അനുസരിച്ചാണ് ലിംഗാനുപാതം കണക്കാക്കുന്നത്. ഈ അനുപാതം ഇന്ത്യയിലൊട്ടാകെ കുത്തനെ താഴ്ന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. ചില സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ പ്രത്യേകിച്ചും. 1991 – 2001 എന്നീ വർഷങ്ങളിലെ സെൻസസ് പ്രകാരം രാജ്യത്തെ തിരഞ്ഞെടുത്ത ചില സംസ്ഥാനങ്ങളിലെ കുട്ടികളുടെ ലിംഗാനുപാതം താഴെ കൊടുത്തിരിക്കുന്നു.

0–6 പ്രായഗ്രൂപ്പിൽ ആൺകുട്ടികളുടെയും പെൺകുട്ടികളുടെയും അനുപാതം (ആയിരത്തിൽ)

	1991	2001	2011*
ഇന്ത്യ	945	927	919
പഞ്ചാബ്	875	798	846
ഹരിയാന	879	819	834
ഡൽഹി	915	868	871
ഗുജറാത്ത്	928	883	890
ഹിമാചൽപ്രദേശ്	951	896	909

*സ്രോതസ്സ്: ഇന്ത്യ സെൻസസ് 2011 (www.pib.nic.in)

വ്യക്തിഗത കുടുംബങ്ങളിലേക്കു നോക്കുകയാണെങ്കിൽ ഈ പ്രശ്നത്തിന്റെ തീവ്രത മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കില്ല. സെൻസസ്, വലിയ തോതിലുള്ള സർവേ എന്നീ രീതികൾ ഉപയോഗിച്ച് മാത്രമേ ലിംഗാനുപാതം കണക്കാക്കാനും പ്രശ്നം തിരിച്ചറിയാനും സാധിക്കുകയുള്ളൂ.

സെൻസസ്, സർവേ എന്നീ മാർഗങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ചു മാത്രം കണ്ടെത്താനാവുന്ന മറ്റു സാമൂഹികപ്രശ്നങ്ങൾ ഏതെല്ലാമെന്നു പറയാമോ?

അഭിമുഖം (Interview)

സമൂഹശാസ്ത്രത്തിൽ വിവരശേഖരണത്തിന് വ്യാപകമായി ഉപയോഗിക്കുന്ന രീതിയാണ് അഭിമുഖം. വാമൊഴിയായി വിവരം ശേഖരിക്കുന്ന രീതിയാണിത്. അടിസ്ഥാനപരമായി ഗവേഷകരും പ്രതികർത്താക്കളും തമ്മിലുള്ള സംഭാഷണമാണ് അഭിമുഖം. അഭിമുഖത്തിന്റെ ഘടന അഥവാ രൂപം ലളിതമാണെങ്കിലും, ഒരു നല്ല അഭിമുഖസംഭാഷണം നടത്താൻ നല്ല പരിശീലനവും വൈദഗ്ധ്യവും ആവശ്യമാണ്. അഭിമുഖം രണ്ടു തരത്തിലുണ്ട്-ചിട്ടപ്പെടുത്തിയതും (Structured) ചിട്ടപ്പെടുത്താത്തതും (Unstructured).

ചിട്ടപ്പെടുത്തിയ അഭിമുഖം തികച്ചും ഔപചാരികമായ ഒന്നാണ്. സർവേ ചോദ്യാവലി ഉപയോഗിക്കുന്നതു പോലെയാണിത്തരം

അഭിമുഖങ്ങൾ. ഇതിൽ ചോദിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന കാര്യങ്ങളും ക്രമവും ഗവേഷകൻ മുൻകൂട്ടി തയാറാക്കുന്നു. ഒരു നിശ്ചിത ക്രമമനുസരിച്ച് പ്രതികർത്താക്കളോട് ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിക്കുന്നു. ചിട്ടപ്പെടുത്തിയ അഭിമുഖത്തിലൂടെ ലഭ്യമാകുന്ന വിവരങ്ങൾ കൂടുതൽ വിശ്വാസയോഗ്യമാണെന്ന് കരുതപ്പെടുന്നു.

ചിട്ടപ്പെടുത്താത്ത അഭിമുഖം അനൗപചാരികമായ ഒന്നാണ്. പങ്കാളിത്തനിരീക്ഷണ രീതിയിലെ പരസ്പരപ്രവർത്തനം പോലെയാണിത്. അഭിമുഖത്തിൽ ഗവേഷകരും പ്രതികർത്താക്കളാകുന്നവരും തമ്മിൽ അടുത്ത ബന്ധമുണ്ടായിരിക്കും. ഈ രീതിയുടെ ഏറ്റവും വലിയ മെച്ചം, അഭിമുഖത്തിന്റെ രൂപഘടനയിലുള്ള വഴക്കമാണ്. ഗവേഷകന് ഇഷ്ടമുള്ള ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിക്കാനും ചോദ്യങ്ങളിൽ മാറ്റങ്ങൾ വരുത്താനും സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ട്. വ്യത്യസ്തമായ രീതിയിൽ വീണ്ടും ചോദിച്ച് കാര്യങ്ങൾ ഉറപ്പുവരുത്താം. സംഭാഷണത്തിന്റെ പുരോഗതിക്കനുസരിച്ച് വിഷയത്തിന്റെയും ചോദ്യങ്ങളുടെയും ക്രമങ്ങളിൽ മാറ്റങ്ങൾ വരുത്താം. വസ്തുതകൾ ലഭിക്കുന്നമുറയ്ക്ക് ചോദ്യങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കാം. പ്രകോപനം സൃഷ്ടിക്കുന്ന ചോദ്യങ്ങൾ വെട്ടിച്ചുരുക്കുകയും മറ്റൊരവസരത്തിലേക്കു മാറ്റിവയ്ക്കുകയും ചെയ്യാം. ഇതെല്ലാം അഭിമുഖം നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾതന്നെ ചെയ്യാവുന്ന കാര്യങ്ങളാണ്.

അഭിമുഖത്തിന് നേട്ടങ്ങളോട് ബന്ധപ്പെട്ടു കിടക്കുന്ന ചില കോട്ടങ്ങളുമുണ്ട്. അഭി മുഖത്തിന്റെ ഏറ്റവും വലിയ നേട്ടം അതിന്റെ വഴക്കമാണല്ലോ.

എന്നാൽ അതിന്റെ വഴക്കംതന്നെ പ്രതികർത്താവിന്റെ മാനസികാവസ്ഥയെ ബാധിച്ചേക്കാം. അഭിമുഖത്തിന്റെ രൂപഘടന അസ്ഥിരവും പ്രവചനാതീതവുമാണ്. അഭിമുഖം ഉദ്ദേശ്യമനുസരിച്ച് നടന്നില്ലെങ്കിൽ ദയനീയമായി പരാജയപ്പെടും.

അഭിമുഖം പലതരത്തിലുണ്ട് എന്നു സൂചിപ്പിച്ചല്ലോ. ചിലർ കർശനമായും ചിട്ടയായും നിശ്ചയിച്ച തരത്തിൽ അഭിമുഖം നടത്തുന്നു. മറ്റു ചിലർ ചിട്ടയില്ലാത്ത രൂപ ഘടനയാണ് ഉപയോഗിക്കുന്നത്. ചർച്ചാവിഷയങ്ങളുടെ ഒരു പട്ടിക തയാറാക്കി അവർ കാര്യങ്ങൾ അവതരിപ്പിക്കുന്നു. അഭിമുഖം രേഖപ്പെടുത്തുന്ന രീതിയിലും വ്യത്യാസങ്ങളുണ്ട്. സാഹചര്യങ്ങൾക്കും മുൻഗണനകൾക്കുമനുസരിച്ചാണ് അഭിമുഖം രേഖപ്പെടുത്തുന്നത്. അഭിമുഖങ്ങളുടെ വീഡിയോ-ഓഡിയോ റെക്കോർഡിങ് നടത്തുന്നവരും അഭിമുഖസമയത്ത് വിശദമായ കുറിപ്പുകൾ എടുക്കുന്നവരും അഭിമുഖത്തിനുശേഷം അതിന്റെ റിപ്പോർട്ട് ഓർമയിൽനിന്ന് എടുത്തെഴുതുന്ന ഗവേഷകരുമുണ്ട്. ഓഡിയോ -വീഡിയോ റെക്കോർഡുകളുടെ ഉപയോഗവും എഴുത്തും ചിലപ്പോൾ പ്രതികർത്താക്കൾക്ക് അസ്വസ്ഥത സൃഷ്ടിച്ചേക്കാം. സംഭാഷണത്തിന്റെ ഒഴുക്കിനെ അത് ബാധിക്കാനും സാധ്യതയുണ്ട്. അങ്ങനെ വരുമ്പോൾ പ്രധാനപ്പെട്ട പല വിവരങ്ങളും ശ്രദ്ധിക്കാതെ വിട്ടുപോവുകയോ രേഖപ്പെടുത്താതെ പോവുകയോ ചെയ്യും. ചിലപ്പോൾ അഭിമുഖം നടത്തപ്പെടുന്ന ഭൗതികവും സാമൂഹികവുമായ സാഹചര്യങ്ങളാവും രേഖപ്പെടുത്തുന്ന രീതിയെ നിർണയിക്കുന്നത്.

പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതിനോ ഗവേഷണ റിപ്പോർട്ട് തയാറാക്കുന്നതിനോ നടത്തുന്ന അഭിമുഖം പിന്നീട് എഴുതുമ്പോൾ ദത്തത്തിൽ വലിയ വ്യത്യാസങ്ങളും ഉണ്ടാവാറുണ്ട്. ചില ഗവേഷകർ അഭിമുഖത്തിന്റെ കൈയെഴുത്തു

പ്രതി എഡിറ്റ് ചെയ്ത് ശുദ്ധമായ ഒരു ആഖ്യാനം അവതരിപ്പിക്കുന്നു. എന്നാൽ മറ്റു ചിലർ അഭിമുഖത്തിന്റെ തനിമ നിലനിർത്താനാണ് ശ്രമിക്കുക. അതിനാൽ ആത്മഗതങ്ങളും വിഷയത്തിൽ നിന്നുള്ള വ്യതിചലനവും അവർ റിപ്പോർട്ടിൽ ഉൾപ്പെടുത്തുന്നു.

അഭിമുഖം വിവരശേഖരണത്തിന് മാത്രമല്ല ഉപയോഗിക്കുന്നത്. നിരീക്ഷണം, സർവേ തുടങ്ങിയ മറ്റു രീതികളുടെ അനുബന്ധമായും അത് ഉപയോഗിക്കപ്പെടാറുണ്ട്. പങ്കാളിത്ത നിരീക്ഷണത്തിൽ പ്രധാന വിവരദാതാവുമായി നടത്തുന്ന ദീർഘമായ അഭിമുഖം പലപ്പോഴും വസ്തുതകൾക്ക് വ്യക്തത വരുത്താൻ സഹായിക്കുന്നു. അതുപോലെ സർവേയിലൂടെ കണ്ടെത്തുന്ന കാര്യങ്ങൾക്ക് അഭിമുഖങ്ങൾ ആഴവും വ്യക്തതയും വിശദാംശങ്ങളും നൽകുന്നു. എന്നിരുന്നാലും ഒരു അഭിമുഖത്തിന്റെ വിജയം ഗവേഷകരും പ്രതികർത്താവും തമ്മിലുള്ള വിശ്വാസത്തെയാണ് ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നത്.

അൽപ്പംകൂടി...

പതിനാലാം നൂറ്റാണ്ടിനുമുമ്പ് കാര്യകാരണ (Cause - effect) ബന്ധത്തെയോ ഒന്ന് മറ്റൊന്നിന് കാരണമാണെന്ന യുക്തിബോധത്തോടുകൂടിയുള്ള നിലപാടുകളെയോ പരിഗണിച്ചിരുന്നില്ല. തെളിവുകൾ പരിശോധിക്കപ്പെടുകയോ പരിഗണിക്കുകയോ ചെയ്തിരുന്നില്ല. തെളിവ് എന്നു കണക്കാക്കിയിരുന്നത് കൂടുതൽ ആളുകൾ അംഗീകരിക്കുന്നതെന്താണോ, അതിനെ ആയിരുന്നു.

ശാസ്ത്രീയവിശദീകരണങ്ങൾ 'കാര്യകാരണം' എന്ന യുക്തിയെ ആശ്രയിച്ചു. അനുമാനങ്ങളെയും സുവ്യക്തമായി നിർവചിക്കപ്പെട്ട പദങ്ങളെയും പരിഗണിച്ചു. തെളിവുകൾ പരീക്ഷിക്കപ്പെടാമെന്ന ആശയത്തെ അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്തു. വായിക്കപ്പെടുന്ന ഗവേഷണപ്രബന്ധം (Research Report) വിശ്വാസ്യത ഉള്ളതാണോ എന്നറിയാൻ ശാസ്ത്രീയപ്രക്രിയയുടെ (Scientific Process) അടിസ്ഥാന പടവുകൾ (ഘട്ടങ്ങൾ) പിന്തുടർന്നുവോ എന്നു പരിശോധിക്കുകയും ചെയ്തു.

ശാസ്ത്രീയപ്രക്രിയ

1. പഠനവിഷയം തിരഞ്ഞെടുക്കൽ
2. ഈ വിഷയത്തെക്കുറിച്ച് മറ്റു ഗവേഷകർ കണ്ടെത്തിയത് എന്തെന്നു കണ്ടുപിടിക്കൽ.
3. ശരിയായ രീതിശാസ്ത്രം (Methodology) കണ്ടെത്തൽ.
4. ദത്തശേഖരണവും വിശകലനവും
5. കണ്ടെത്തിയവയെ മറ്റുള്ളവരുടെ കണ്ടെത്തലുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തൽ.
6. പൊതുപരിശോധനയ്ക്കും വിമർശനങ്ങൾക്കും കണ്ടെത്തലുകൾ സമർപ്പിക്കൽ.

ഈ ശാസ്ത്രീയപഠന പ്രക്രിയകൾക്കു പുറമെ ഗവേഷണഫലങ്ങൾ പൊതുജനസമക്ഷം അവതരിപ്പിക്കുന്നതിനു മുമ്പ് പഠനത്തെക്കുറിച്ച് മൂന്നു ചോദ്യങ്ങൾക്ക് ഉത്തരവും കണ്ടെത്തണം.

1. എനിക്ക് ഇത് എങ്ങനെ അറിയാം?
2. അതുകൊണ്ട് എന്ത്? (എന്താണ് ഇതിന്റെ പ്രാധാന്യം? ഇതിനെക്കുറിച്ച് ആർക്കറിയാം?)
3. ഇപ്പോൾ എന്തു വേണം? (ഈ പുതിയ അറിവുകൊണ്ട് എന്തു ചെയ്യണം?)

Reference

Korgen. K.O. (*et al*) 2009. The Engaged Sociologist. USA, Pine Forge Press.

കാനേഷുമാരി (ജനസംഖ്യാകണക്കെടുപ്പ്) (Census)

ഒരു രാജ്യത്തെ/പ്രദേശത്തെ എല്ലാ മനുഷ്യരെയും സംബന്ധിച്ച സമഗ്രവിവരങ്ങൾ ശേഖരിക്കുന്ന പഠനരീതി.

വംശാവലികളെക്കുറിച്ചുള്ള പഠനം (Geneology)

തലമുറകളായി, ഒരു കുടുംബത്തിന്റെ ബന്ധുത്വത്തുടർച്ചയെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന വംശവൃക്ഷരൂപരേഖ.

പ്രതിരൂപേതര പിശക് (Non -sampling error)

ഗവേഷണമാതൃകയിലോ ഗവേഷണരീതികളുടെ അവലംബത്തിലോ വന്നുചേരുന്ന തെറ്റുകൾ നിമിത്തം സർവേയിൽ കടന്നുകൂടുന്ന പിശകുകൾ.

സമഷ്ടി/മൊത്തം ജനസംഖ്യ (Population)

സാമൂഹിക സർവേക്കായി തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്ന മൊത്തം ജനസംഖ്യ.

യാദൃച്ഛികവൽക്കരണം (Randomisation)

ഒരു വലിയ യൂണിറ്റിൽനിന്ന് (സമൂഹം/ജനസംഖ്യ) ആകസ്മികമായി തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടാൻ എല്ലാ പ്രതികർത്താക്കൾക്കും തുല്യസാധ്യത ഉറപ്പുവരുത്തുന്ന രീതി.

സംഭവ്യത (Probability)

ഒരു കൂട്ടത്തിൽനിന്ന് 'ഏതെങ്കിലും ഒന്ന്' തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടാനുള്ള തുല്യമായ അവസരം.

പ്രതിഫലനം (Reflexivity)

സ്വയം നിരീക്ഷിക്കാനും വിലയിരുത്താനും ഗവേഷകനുള്ള കഴിവ്.

പ്രതിരൂപം (Sample)

ഒരു ജനസംഖ്യയുടെ/സംഘത്തിന്റെ പ്രത്യേകതകളുടെ, പ്രാതിനിധ്യസ്വഭാവമുള്ള ഒരു ചെറിയ ഭാഗം.

പ്രതിരൂപങ്ങളിലെ പിശക് (Sampling Error)

തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്ന ജനസംഖ്യയുടെ സവിശേഷതകളുടെ പ്രാതിനിധ്യസ്വഭാവമുള്ള ഒന്നായിരിക്കും സാമ്പിൾ. എന്നാൽ ഒരു വലിയ ഗ്രൂപ്പിൽനിന്ന് സാമ്പിൾ എടുക്കുമ്പോൾ ചെറിയ ചില വ്യത്യാസങ്ങൾ സംഭവിക്കാം. ഈ വ്യത്യാസങ്ങളെയാണ് സാമ്പ്ളിങ് പിശക് എന്നു പറയുന്നത്.

1. സമൂഹശാസ്ത്രത്തിൽ ‘ശാസ്ത്രീയരീതി’ (Scientific method) പ്രത്യേക പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നതെന്തുകൊണ്ട്?
2. സാമൂഹ്യശാസ്ത്രങ്ങളിൽ (Social sciences) പ്രത്യേകിച്ച്, സമൂഹശാസ്ത്രം പോലൊരു പഠനശാഖയിൽ ‘വസ്തുനിഷ്ഠത’ (Objectivity) ഉറപ്പാക്കുക എന്നത് ഏറെ സങ്കീർണമായ പ്രക്രിയയാണ്. അതിനുള്ള കാരണങ്ങൾ വിശദമാക്കുക.

   സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞർ എങ്ങനെയാണ് ഇത്തരം ബുദ്ധിമുട്ടുകൾ മറികടന്നുകൊണ്ട് വസ്തുനിഷ്ഠത കൈവരിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നത്?
3. പ്രതിഫലനം (Reflexivity) എന്നാൽ എന്താണ്? സമൂഹശാസ്ത്രത്തിൽ അതിനുള്ള പ്രാധാന്യം വിശദമാക്കുക.
4. പങ്കാളിത്തനിരീക്ഷണം (Participant observation) നടത്തുമ്പോൾ നരവംശ ശാസ്ത്രജ്ഞരും സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞരും ശ്രദ്ധിക്കുന്ന പ്രധാന കാര്യങ്ങളെന്തെല്ലാമാണ്?
5. ഒരു ഗവേഷണരീതി എന്ന നിലയിൽ പങ്കാളിത്തനിരീക്ഷണത്തിന്റെ ശക്തികളും ദൗർബല്യങ്ങളും വിവരിക്കുക.
6. സർവേരീതിയുടെ അടിസ്ഥാനഘടകങ്ങൾ എന്തെല്ലാമാണ്? ഈ രീതിയുടെ മുഖ്യനേട്ടം വിശദമാക്കുക.
7. പ്രാതിനിധ്യ സാമ്പിളുകൾ (Representative Samples) തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നതിനുള്ള ചില മാനദണ്ഡങ്ങൾ വിവരിക്കുക.
8. സർവേരീതിയുടെ പോരായ്മകൾ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുക.
9. ഒരു ഗവേഷണരീതിയെന്ന നിലയിൽ അഭിമുഖത്തിന്റെ പ്രധാന സവിശേഷതകൾ വിവരിക്കുക.

Bauman, Zygmunt. 1990. *Thinking Sociologically*. Basil Blackwell, Oxford University Press, New Delhi.

Becker, Howard S. 1970. *Sociological Work : Method and Substance*. The Penguin Press, Allen Lane.

Beteille, Andre and Madan, T.N. ed. 1975. *Encounter and experience : Personal Accounts of Fieldwork*. Vikas Publishing House, Delhi.

Burgess, Robert G. ed. 1982. *Field Research : A Sourcebook and Field Manual*. George Allen and Unwin, London.

Coser, Lewis. Rhea, A.B. Steffan, P.A. and Nock, S.L. 1983. *Introduction to Sociology*. Harcourt Brace Johanovich, New York.

Srinivas. M.N. Shah, A.M. and Ramaswamy, E.A. ed. 2002. *The Fieldworker and the Field : Problems and Challenges in Sociological Investigation*. 2nd Edition, Oxford University Press, New Delhi.